

[Formanden.]

7) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om omsætningsafgift af motor-køretøjer.

8) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om en tillægsafgift af visse motorkøretøjer m. v. for finansårene 1955—56 og 1956—57.

9) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om børnetilskud.

10) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om investeringsfonds.

11) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomstskat for skatteåret 1955—56 m. v.).

12) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om lån til visse landmænd, der i høståret 1954 har lidt væsentligt tab som følge af ekstraordinær stor nedbør.

13) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i statsbane-loven.

14) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov om afgift af motorkøretøjer m. v.

Mødet hævet kl. 14³⁵.

70. møde.

Lørdag den 12. marts kl. 17.

Formanden: De på dagsordenen opførte sager kan ikke uden tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1553; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2750).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2—14 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om forskellige forbrugsafgifter,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1577; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2750).

første behandling af forslag til lov om forhøjelse af benzinafgifterne,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1591; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2751).

første behandling af forslag til lov om ændringer i toldloven m. m.,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1593; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2751).

første behandling af forslag til lov om ændring af lov om afgift af konsum-is,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1601; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2751).

første behandling af forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1597; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2751).

[Formanden.]

første behandling af forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1603; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2751).

første behandling af forslag til lov om en tillægsafgift af visse motorkøretøjer m. v. for finansårene 1955—56 og 1956—57,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1605; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2751).

første behandling af forslag til lov om børnetilskud,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1609; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2750).

første behandling af forslag til lov om investeringsfonds,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1545; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2750).

første behandling af forslag til lov om ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomstskat for skatteåret 1955—56 m. v.),

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1621; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2771).

første behandling af forslag til lov om lån til visse landmænd, der i høståret 1954 har lidt væsentligt tab som følge af ekstraordinær stor nedbør,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1615; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2771).

første behandling af forslag til lov om ændringer i statsbaneloven,

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1625; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2773).

og

første behandling af forslag til lov om tillæg til lov om afgift af motorkøretøjer m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1629; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2775).

Endvidere kan omtales:

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten for skatteåret 1955—56,

forslag til lov om tillægsindkomstskat for skatteåret 1955—56 og

forslag til lov om udskrivning af en værneskat for skatteåret 1955—56.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Poul Hansen (Kalundborg): Det kan ikke nægtes, at det er en stram medicin, den højtærede finansminister har ordineret med den serie af afgiftsforslag, der foreligger til behandling i dag. Tilsammen tilsigter de over en bred front at inddrage et beløb på ca. 430 mill. kr. Med dette beløb forhøjes priserne på en række varer fra tændstikker og barberblade over legetøj, tekstilvarer og fodtøj til benzin. Afgiften hviler i visse tilfælde på mere luksusbetonede artikler, men det skal ikke skjules, at hovedparten af det udvalgte sortiment er varer, der indgår i det almindelige forbrug. Det er altså ikke forslag, som på nogen som helst måde kan kalde på begejstringen; de foreslåede afgifter vil blive mærkbare for hele befolkningen, og det er kun vore dårligst stillede medborgere og familier med børn, der får en øjeblikkelig erstatning for de merudgifter, afgifterne påfører dem.

Det er klart, at fremsættelsen af forslag med så ubehagelige virkninger kun kan motiveres af den hårde nødvendighed. Vi er i socialdemokratiet af den opfattelse, at en sådan nødvendighed foreligger. Vi mener derfor, at regeringen har handlet fuldkommen rigtigt ved at fremsætte forslagene, og vi kan give dem vor tilslutning.

Den nødvendighed, vi har foran os, er den udvikling i valutasituationen, som vi må regne med i det kommende år. Den er skildret såvel af den højtærede økonomi- og arbejdsminister i torsdags som af den højtærede finansminister i hans fremsættelsestale for få timer siden. Det er derfor overflødigt for mig at gå ind herpå, ligesom jeg heller ikke finder det påkrævet ved denne lejlighed at gå ind i en diskussion om årsagerne til forværringen af valutastillingen. Kun må jeg måske gøre den ene bemærkning,

[Paul Hansen (Kalundborg).]

at det både er en lidet saglig og en lidet frugtbar opstilling af problemet, når navnlig venstres presse i triviel ensformighed dag for dag fortæller, at vanskelighederne udelukkende skyldes den socialdemokratiske regerings politik. Jeg kan heller ikke tænke mig, at befolkningen for alvor kan skænke en så oplagt agitatorisk påstand tiltro, navnlig ikke efter at man har set, at også den konservative regering i England nu ser sig stillet overfor nødvendigheden af at måtte dæmpe forbruget og den økonomiske aktivitet.

Vi ser sådan på situationen, at der nu må gribes meget kraftigt ind for at imødegå den yderligere nedgang i valutastillingen, der er udsigt til, og at en yderligere meget stærk stramning af penge- og kreditforholdene vil være uundgåelig, hvis vi ikke her enes om en forbrugsbegrænsning over en bred front. En sådan pengemæssig stramning ville føre flere højst uheldige virkninger med sig. Den ville sandsynligvis påvirke investeringerne stærkt i nedadgående retning og dermed lægge en alvorlig bremse på udbygningen af vort produktionsapparat. Den ville betyde stærkt nedsat produktion og en dertil svarende formindskelse af beskæftigelsen. Omkostningerne ved bekæmpelsen af valutavanskelighederne ville med en sådan udvikling så godt som udelukkende blive båret af dem, der derved ville blive arbejdsløse. Det er altså en både dårlig og uretfærdig vej.

For at undgå en udvikling i denne retning ud over, hvad der allerede er tale om, er det derfor påkrævet at formindskes forbruget hos hele befolkningen. Jeg vil ikke bestride, at også dette kan påvirke produktion og beskæftigelse, men vi har grund til at tro, at det kun vil blive i meget begrænset omfang — navnlig i betragtning af, at der et godt stykke tid fremover kan påregnes gode afsætningsmuligheder for vore industrivarer på de udenlandske markeder. Hvor der nu produceres for hjemmemarkedet, vil der derfor i vidt omfang fremtidig blive produceret for eksport. Og en forøgelse af eksporten er jo en lige så god vej til forbedring af valutastillingen som en formindsket import, ja, det er vel en bedre vej.

En forbrugsbegrænsning som den foreslåede bør ikke alene ses som en bitter nød-

vendighed af hensyn til de øjeblikkelige valutavanskeligheder. På lidt længere sigt — og det er jo hensigten, at de foreslåede foranstaltninger skal løbe over 2 år — kan der vel lægges grundlag for en ny valutareserve, og forbrugsbegrænsningen må ses som en opsparing, der giver større plads for produktive investeringer, end vi ellers ville få, og som ikke mindst er meget vigtige af hensyn til de kommende store år-gange unge. Men udbygningen og moderniseringen af fabrikker, værksteder, landbrugsbedrifter o. s. v. giver jo grundlag for en stadig forøget produktion og dermed stigende velstand i fremtiden. De byrder og afsavn, der nu pålægges befolkningen, har derfor deres positive modstykke i en større sum af materielle goder senerehen.

Så vil jeg forøvrigt her føje to ting til. Det er nok rigtigt, at forbruget det sidste års tid har været større, end vore ressourcer svarer til, men det skal dog ikke tilsløre den kendsgerning, at der i 1954 var en stærk stigning såvel i vor industriproduktion som i vor industrieksport. Det er også rigtigt at den forbrugsbegrænsning, som regeringen gennem de foreslåede afgiftslove og de besparelser, der også foreslås, vil være særdeles følelig, men den er dog væsentlig mindre end den forbrugsstigning, som fandt sted i 1954. Ifølge den økonomiske årsoversigt steg forbruget sidste år med godt 1 200 mill. kr., og den direkte begrænsning af forbruget, som der nu stiles imod, er af størrelsesordenen 400—500 mill. kr.

I den offentlige diskussion har spørgsmålet om besparelser på statsbudgettet som led i en forbrugsbegrænsende politik indtaget en fremskudt plads. Betragtningerne herom har ofte indeholdt en brod mod socialdemokratiet. Man har gerne villet fremstille os som folk, der var fjender af besparelser, og som folk, der kun ødselt tænkte på at øse penge ud og på at øge de offentlige udgifter. Man har ligefrem søgt at skabe en slags myte herom. Denne myte er falsk. Hvis vi blot ser på tiden siden 1945, ved enhver i denne sal, at statsudgifterne er steget stærkere i perioder med såkaldte borgerlige regeringer end i perioder med socialdemokratiske regeringer. Jeg siger det ikke som nogen bebrejdelse; vi har selv stemt for udgifterne, og jeg vil ikke skjule, at de stigende forsvarsudgifter spiller en

[Poul Hansen (Kalundborg).]

stor rolle i denne forbindelse, men hvis den myte, jeg talte om, havde været rigtig, skulle det jo have vist sig på en anden måde på statsbudgettet. Den højtærede finansminister har også allerede mindet om de temmelig beskedne resultater af spareudvalgets virksomhed i sin tid.

Det er imidlertid klart, at når vi nu står overfor nødvendigheden af en forbrugsbegrænsende politik, må besparelserne indtage en vigtig plads heri, og det fremgik da også af finansministerens fremsættelsestale, at regeringen er helt enig i det synspunkt. Han nævnte således, at det var regeringens hensigt ikke at foreslå mæketilskudsordningen forlænget. Endvidere erklærede han, at regeringen var parat til forhandling om besparelser på statens støtte til boligbyggeriet og parat til forhandling om besparelser i det hele taget. Enhver kan se, at dette er en fremstrakt hånd og udtryk for god vilje til forhandling med oppositionen i denne sal, og jeg kan tilføje, at den socialdemokratiske folketingsgruppe er helt enig i de synspunkter, der på denne måde er fremsat.

Jeg må måske med hensyn til spørgsmålet om besparelser føje en betragtning til, som kun skal være en understregning af, hvad finansministeren vist allerede sagde i sin fremsættelsestale. Der har været rejst spørgsmål om afskaffelse af de såkaldte børnetilskud udfra den opfattelse, at vi her har at gøre med en af de sædvanlige tilskudsordninger. Vi kan ikke godkende denne opfattelse. Vi mener, at børnetilskuddene simpelthen er udtryk for samfundets forståelse af de forsørgerbyrder, som børnene medfører for familierne. Hvis man fjerner børnetilskuddene, vil det i virkeligheden kun være det samme som at gennemføre en skatteforhøjelse specielt for de børnerige familier. Det synes vi ikke vi kan være med til, men dette betyder naturligvis ikke, at vi vil afslå forhandling om de gradueringer og satser, der er tale om i lovforslaget om børnetilskud.

Selvom besparelser altså også efter vor opfattelse må indtage en vigtig plads i de foranstaltninger, som nu skal gennemføres, og selvom vi er parat til at forhandle om yderligere muligheder indenfor dette område, bliver imidlertid den kendsgerning tilbage, at besparelser ikke vil være til-

strækkelige. Det er nødvendigt, således som det er foreslået, også at gå den byrdefulde vej, som anvises med de foreliggende afgiftsforslag.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder med hensyn til disse forslag. Der kan vel også fra vort synspunkt være en og anden detail, som der kunne gøres bemærkninger til, men alt dette vil det jo være rimeligst at se på under det kommende udvalgsarbejde. Det forekommer os, at den samlede afbalancering af afgiftsforhøjelser og nye afgifter er meget rimelig udfra de to synspunkter, som man efter vor opfattelse må have for øje. Det ene synspunkt er det, at der må ske en forbrugsbegrænsning, som rammer næsten alle, og at kun vore dårligst stillede medborgere kan være undtaget. Det andet synspunkt er det, at der bør være en rimelig social balance i afgifterne, således at de, der har bedst råd, og hvis forbrug også er størst, kommer til at yde mest.

Blandt de foreslåede forhøjelser er også en forhøjelse af benzinafgiften på 15 øre pr. l. Nogle vil måske mene, at det er en kraftig forhøjelse; efter vor mening er den imidlertid ikke for kraftig. Selv efter forhøjelsen vil vore benzinpriser ligge på niveau med eller i alt fald ikke væsentligt højere end benzinpriserne i andre lande. Jeg synes, at en ganske bestemt tabel i den økonomiske årsoversigt giver en god motivering for det, der her foreslås; jeg tænker på tabellen side 11, der angiver udviklingen i salget af personbiler og motorcykler. Dette salg androg i 1949 57 mill. kr., i 1952 176 mill. kr., i 1953 489 mill. kr. og i 1954 725 mill. kr. Bilismen — om jeg må sige det sådan — her i landet har altså være inde i en meget voldsom ekspansion. Det er der vel i og for sig ikke noget at sige til, en tilsvarende udvikling kendes andre steder; men når man tager i betragtning, at denne ekspansion har øvet sin stærke påvirkning af valutabalancen, forekommer det rimeligt, at også bilismen må yde et væsentligt bidrag til de foranstaltninger, der netop tager sigte på at rette valutabalancen op.

Det vigtigste af de fremsatte forslag, nemlig forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, indeholder en interessant idé, som der er grund til at udtale anerkendelse overfor, og som jeg gerne vil gøre nogle bemærkninger om. Det er den idé,

[Poul Hansen (Kalundborg).]

der har fundet udtryk i bestemmelserne om udstedelse af sparebeviser. Herefter skal alle skatteydere med en skattepligtig indkomst på mere end 4 000 kr. i de kommende to år have udstedt sparebeviser, hvis pålydende er gradueret efter indkomsten. Sparebevisets pålydende værdi er, såvidt jeg forstår, fastsat efter en gennemsnitsberegning af de merudgifter, som de nye afgifter medfører. Hvis jeg tager en ret almindelig, jævn indkomstgruppe, nemlig gruppen fra 7 000 kr. til 8 500 kr. i skattepligtig indkomst, bliver der her udstedt et sparebevis for hvert af de to kommende år på 160 kr. Sparebeviset kan tidligst indløses i 1962 og indløses da med 200 kr. Hvis indehaveren er så uheldig — eller heldig om man vil — ikke at kunne få sparebeviset indløst før 1971, vil indløsningssummen andrage 300 kr.

Ideen i denne ordning er jo egentlig, at man siger som så: de afgifter, der nu pålægges befolkningen, skyldes ikke statens udgifter, der er ikke underskud i statskassen — tværtimod, der er overskud. Hvis forbruget havde været mindre og opsparingen større, havde de nye afgifter ikke været nødvendige. Det, der nu foreslås, er derfor i virkeligheden, at der udskrives et tvungent statslån, hvortil de allerfleste borgere må bidrage. Indbetalingen finder sted gradvis i takt med indkøb af de afgiftsbelagte varer, og tilbagebetalingen af det samlede lån finder ligeledes gradvis sted over en årrække, altså fra 1962 til 1971, således at en tiendedel af skatteyderne hvert år i denne periode får indløst det lån, de har ydet staten. Hele ordningen svarer jo meget nøje til den situation, der foreligger, og som jeg allerede tidligere har været inde på, nemlig at vi af hensyn til valutastillingen og de produktive investeringer må pålægge os visse afsavn i øjeblikket mod til gengæld at få større muligheder for at udvide produktionen efterhånden.

Netop fordi forholdet er således, skulle der efter vor opfattelse ikke knytte sig be-

tæneligheder til den tilbagebetaling af afgifterne, som er foreslået. Den udbetaling, som i hvert af de 10 år skal præsteres, vil være af et så forholdsvis beskedent omfang i forhold til den samlede økonomi, at den ikke skulle kunne få uheldige virkninger. Jeg kan måske også sige det på den måde, at denne udbetaling holder sig ganske indenfor rammen af det beløb, som de ærede partier, venstre og det konservative folkeparti, fandt det rimeligt at lette den direkte skat med for et års tid siden. Forholdet er det, at havde befolkningen holdt forbruget tilbage i 1954 og i stedet præsteret opsparing, f. eks. i banker og sparekasser, havde vi, som jeg nævnte, næppe haft et så alvorligt valutaproblem og kunne have undgået afgiftsforhøjelser, men ingen ville da have fundet på, at de frivilligt opsparede beløb skulle være bundet i en vis årrække, og endnu mindre at de skulle fratages sparerne. Derfor må det også være både rimeligt og forsvarligt, at den opsparing, som nu foreslås over afgifterne, til sin tid kommer til udbetaling igen.

Der er yderligere et par forhold ved den foreslåede ordning, jeg gerne vil hæfte opmærksomheden ved. Opsparingsbevisernes pålydende værdi er sat i forhold til den skattepligtige indtægt, dog således at gradueringen af sparebevisernes pålydende standser ved en skattepligtig indkomst på 20 000 kr. Dette betyder for det første, at den, der har opgivet for lidt i indtægt til skattevæsenet, ikke opnår fuld dækning for sine merudgifter i anledning af afgiftsforhøjelserne, men det kan der nok siges at være noget retfærdigt i. For det andet betyder denne ordning, at personer med særlig stort forbrug af de afgiftsbelagte varer heller ikke får fuld dækning, medens de, der holder deres forbrug tilbage, får mere end dækning. Heri ligger altså en vis præmiering af sparsommelighed og en vis merbeskatning af stort forbrug eller overforbrug, eller hvad man vil kalde det. I den nuværende situation må også dette betegnes som meget rimeligt.

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Vi har nogle gange hørt, at venstre og det konservative folkeparti ikke vil bevilge den nuværende regering afgiftsforhøjelser. „Ikke 5 øre til denne regering“ var parolen i efteråret, idet man har påstået, at pengene blot ville gå ind i statens almindelige forbrug. Påstanden er forkert, men der vil i hvert fald end ikke være anledning til at forsøge at anvende den overfor det, der nu foreslås, fordi selve den nye ordnings karakter af et statslån på forhånd slår bunden ud under den. Endelig medfører ordningen med sparebeviser, at pristalsproblemet løses på en måde, der må kunne vække forholdsvis tilfredshed til alle sider. Det er uden videre klart, og vi kender det fra tidligere diskussioner, at fagbevægelsen må være meget betænkelig ved, at afgiftsforhøjelser holdes udenfor pristalsberegningen. Det er nu engang sådan, at de faglige overenskomster er indgået under forudsætning af lønregulering på grundlag af de gældende principper for pristalsberegningen. På den anden side er det lige så klart, at virkningen af de forbrugsbegrænsende foranstaltninger ville blive delvis illusorisk, hvis de gav anledning til lønforhøjelser til efteråret. Som forslagene nu er formet, holdes afgiftsforhøjelserne ikke udenfor pristalsberegningen, men afbalanceres af en pristalsvirkning i modsat retning, som dels skyldes sparebeviserne, dels den forhøjelse af børnetilskuddene, som tilsigter at yde erstatning for den merudgift, der skyldes indkøb af nødvendige forbrugsartikler til børn.

Medens jeg er ved pristalsproblemet, vil jeg gerne give fuld tilslutning til finansministerens udtalelser herom. Det er rigtigt, at pristalsreguleringen ikke har medført et højere lønniveau her i landet end i andre lande, hvor man ikke har denne regulering. Det er på den anden side lige så rigtigt, at den stabilitet, der følger af de 2-årige overenskomster, har stor samfundsmæssig og stor produktiv betydning. Jeg synes, at det på denne baggrund er en vel hysterisk kampagne, der har været omkring hele dette spørgsmål.

Ligesom vi fra vor side erkender, at de nye foranstaltninger ikke bør give anledning til lønforhøjelser, er det for os en selvfølge, at de heller ikke må føre til øgede avancer, udtrykt i kroner og øre.

Vi finder det derfor rigtigt, at finansministeren har fastslået dette princip i lovforslaget om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Finansministeren sluttede sin fremsættelsestale dels med at give udtryk for regeringens beredvillighed til at forhandle sig tilrette, dels med at fremhæve betydningen af en meget hurtig behandling af afgiftsforslagene. På mit partis vegne kan jeg ganske give tilslutning til disse udtalelser, og jeg vil gerne understrege dem, ligesom jeg for en ordens skyld skal gentage, at vi naturligvis fuldtud kan tilslutte os samtlige de lovforslag, som blev fremsat i eftermiddag.

Alfred Bøgh: Den højtærede finansminister har for et par timer siden stillet det høje ting overfor en buket lovforslag, som forekommer mig at være mere imponerende af omfang end af indhold.

Med sin række af lovforslag har finansministeren fremlagt et materiale, der underbygger den vurdering, som venstre har anlagt overfor den socialdemokratiske regering, nemlig at den i hele sin politik har bygget på en fejlvurdering af den økonomiske udvikling såvel i udlandet som herhjemme. Den fejlvurdering, den socialdemokratiske regering har gjort sig skyldig i, har ført til en bevidst forøgelse af den økonomiske aktivitet, og jeg vil gerne slå fast, at den udvikling, vi nu er inde i, ikke skyldes den lovgivning, det høje ting har været medvirkende til i det sidste halvandet år, men i særlig grad skyldes regeringens administrative virksomhed. Takket være dens fejlvurdering af den økonomiske situation øgede den byggestøttelånene langt udover det forsvarlige; det kan vist alle være enige om i dag. Venstre og det konservative folkeparti påpegede fra første færd det uheldige i denne udvikling, men forgæves. Med en regering som den nuværende var alle advarsler til ingen nytte, den kunne selv, men det kan den ikke i dag; det viser finansministerens forslag tydeligt nok.

Regeringen øgede støtten til byggeriet udover det forsvarlige og undlod samtidig at optage de indenlandske lån, som var nødvendige til denne støtte. Pengemængden steg, og den fik lov til at stige. Regeringens

[Alfred Bøgh.]

fundamentale fejltagelser er blevet forstærket igennem den lønudvikling, vi har været vidne til. Sidste forår gennemførtes en meget væsentlig lønforhøjelse. Det fremhæves atter og atter, at denne lønforhøjelse vedtoges af de direkte interesserede parter, nemlig arbejdsgiverne og arbejderne. Det er rigtigt, men ingen kan være i tvivl om, at den blev gennemført i nøje forståelse med regeringen. I tide og utide får befolkningen bevis på den nære samhørighed, der er mellem de faglige organisationer og det parti, som for tiden har regeringsmagten. Jeg ville undervurdere regeringen, hvis jeg troede, at den i foråret 1954 ikke havde mulighed for at øve indflydelse på det dengang indgåede lønforlig. Gennem hele sin politik med alle dens fejltagelser banede regeringen selv vejen for dette lønforlig, og resultatet kender vi alle: lønningerne steg, forbruget steg, beskæftigelsen, der allerede dengang var meget høj, steg yderligere. Regeringens fejlagtige pengepolitik, de overenskomstmæssige lønforhøjelser og sommerens personlige løntillæg virkede alle i samme retning: de øgede forbruget og dermed importen. Pengepolitikken, den helt abnorme støtte til byggeriet og stigningerne i omkostningerne, har bremset erhvervslivets konkurrencedygtighed overfor udlandet, og herigennem er hele grundlaget lagt for den nuværende valutamisère.

Det var et meget væsentligt led i ministeriet Erik Eriksens politik at opbygge en valutareserve, som kunne danne en stødpude mod kommende vanskeligheder og skabe grundlaget for fortsatte fremskridt og reformer på mange områder. Det er ikke den forrige regerings skyld, at reserven kun nåede op på ca. 400 mill. kr.; her bærer allerede socialdemokratiet et tungt ansvar. I stedet for at forvalte den valutareserve, regeringen fik overladt, på fornuftig vis, blev pengene brugt. I 1954 var der en tilbagegang på mere end $\frac{1}{2}$ milliard kr.

Kort efter regeringens tiltræden udtalte den højtærede økonomi- og arbejdsminister, at det væsentlige ikke var valutastillingen, men beskæftigelsens højde, og denne linie føres videre i regeringens sidste økonomiske årsoversigt, som opfinder det helt nye begreb „valutalikviditet“. I oversigten (s. 16)

hedder det nemlig, at nationalbankens nettovalutastilling ikke giver noget klart billede af valutasituationen, og man lægger vægt på den beholdning, vi har af dollars, på kreditmulighederne i tredielands valuta samt vore trækingsrettigheder i Den europæiske Betalingsunion. Denne tankegang kan ikke overraske, for den er karakteristisk for den hele socialdemokratiske instilling; man skyder vanskelighederne fra sig og overlader dem til eftertiden i et måske spirende lysegrønt håb. Ud fra denne betragtning er vor valutastilling først kritisk, den dag vi har udnyttet alle kreditmuligheder og står helt på bar bund, og en sådan betragtning må vi fra venstres side modsætte os; vi må ikke trække veksler på en uvis fremtid. De vanskeligheder, vi er inde i — og for dem har regeringen et stort ansvar — må vi selv redde os ud af; at lægge byrden over på fremtiden er farligt; følgerne er uoverskuelige.

Vi står nu overfor en valutasituation, som regeringen og den alene må bære ansvaret for. Den er kommet til os og har bedt os om bistand til at rage kastanierne ud af ilden. Venstre vil naturligvis medvirke, men betingelsen er, at vi ikke skal hjælpe til fortsættelse af den fejlagtige politik. Vil man nu lægge grunden til en varig forbedring af valutastillingen? Regeringen har ved utallige lejligheder hånet oppositionen for dens advarsler. Vi fremsatte disse advarsler, netop fordi vi uden at skele til partipolitiske hensyn ønskede at bringe den ulykkelige udvikling, der prægede det sidste halvandet år, til afslutning.

I den foreliggende situation er der to veje at gå; den første er besparelser på de offentlige budgetter, den anden er en forøgelse af beskatningen. Indenfor venstre har vi aldrig lagt skjul på, at vi er at finde på den første linie, og derfor har vi også med særlig opmærksomhed i dag fulgt regeringens oplæg på dette område. De forslag, vi i dag er blevet præsenteret for, indeholder rent faktisk ikke nævneværdige besparelser. Lad mig som et enkelt eksempel blandt mange nævne, at samtidig med at regeringen stiller forslag om bortfald af mælketilskuddet på 35 mill. kr., ønsker den børnetilskuddene forhøjet med 29 mill. kr., og så er vi jo lige vidt. I det hele taget er regeringens forslag på så mange punkter indbyrdes modstri-

[Alfred Bøgh.]

dende; de er i alt for høj grad præget af hastværksarbejde.

Jeg finder det højst uheldigt — og ufor- svarligt overfor befolkningen — at rege- ringen; der lige siden sin tiltræden har kun- net aflæse den uheldige valutaudvikling, nu kommer og forlanger, at det høje ting skal tage stilling til en række ufærdige lovforslag på et døgn eller så; for det er jo sagen. Regeringen er så udmærket klar over, på hvilke områder den skal hente flere penge ud af befolkningens lommer, men såsnart det kommer til egentlige be- sparelser, er den mere end tilbageholdende og overlader det til tinget selv at stille forslag. En sådan fremgangsmåde forekom- mer mig ikke tiltalende, og jeg føler mig overbevist om, at denne indstilling også deles af befolkningen.

Det har bekymret vort parti dybt; at regeringen ikke har kunnet finde flere be- sparelsesområder. Vi er dybt skuffede over, at regeringen ikke foreslår anlægsudgifterne skåret ned; havde regeringen haft en reali- stisk indstilling overfor vanskelighederne, så havde den erkendt, at den burde have foreslået en udskydelse og strækning af disse udgifter. Men netop på dette punkt udviser finansministeren den allerstørste tilbageholdenhed; han er meget betænkelig. Det er jeg også, men det er netop ministe- rens standpunkt, som gør mig betænkelig.

Må jeg i denne forbindelse sige, at rege- ringens kombination af omsætningsafgifter og tvungen opsparing ikke forekommer mig at være særlig lykkelig i betragtning af den opgave, det drejer sig om at løse. Man vil måske hævde, at ministeriet Erik Eriksen selv gennemførte en tvungen opsparing som en forbrugsbegrænsende foranstaltning. Der er imidlertid for det første en væsentlig forskel på selve karakteren af denne op- sparing og den foreslåede. Den foregående regering udstedte dog kun obligationer for de penge, som blev indbetalt til den tvungne opsparing; den højtærede finansminister ønsker derimod at udstede obligationer for de udgifter, som nogle økonomiske plan- læggere skønner forbrugerne passende burde have haft. Men er dette ikke at fjerne sig lovlig langt fra virkelighedens verden? Jeg vil stærkt advare imod at sætte tankespind i realitetens sted.

Men der er en indvending, som vejer endnu tungere, og som efter min opfattelse er afgørende, og den angår den måde, hvorpå tvangsopsparingsprincippet bringes til anvendelse i den aktuelle situation. Da ministeriet Erik Eriksen for nogle år siden gennemførte en tvungen opsparing, var den et middel imod en valutasituation, der kunne betragtes som akut; Koreakrigen, og hvad dermed fulgte, bragte valutavanske- ligheder i mange lande, også i Danmark. Lad så være, at den socialdemokratiske regering havde gjort sit til at vanskeliggøre stillingen, men i det væsentlige kom krisen dog til os udefra. Denne gang er der imidlet- tid tale om en hjemmestrikket valutakrise, som regeringen hovedsageligt har ansvaret for.

Det er for mig noget meget væsentligt, at var den forrige regerings sunde sanerings- politik blevet fortsat, ville det danske sam- fund have haft styrke nok til at bære den forøgelse af købekraften, der ville indtræffe, når den tvungne opsparing skulle tilbage- betales; men jeg ønsker igen at understrege, at denne politik ikke var uden betænkelig- heder — og fordi den een gang har vist sig at være en succes, er det ikke dermed givet, at den kan gentages. Dette gælder så meget desto mere, som vi siden da har ført en poli- tik, som desværre har medført, at tilbage- betalingens problemer bliver endnu større, end de havde behøvet at være.

I dag befinder vi os imidlertid overfor den åbenbare kendsgerning, at valuta- situationen ikke alene er akut, men at den så ganske øjensynligt repræsenterer et meget alvorligt langtidspøblem. Man — og her tænker jeg på hele befolkningen — må derfor spørge sig selv: Er det ikke ufor- svarligt i en sådan situation kun at udsætte det forbrug, som er større, end vi har råd til? Rummer en sådan politik andet end en udskydelse af vanskelighederne? Vil valuta- krisen ikke melde sig igen med fornyet styrke om 1, 2 eller 3 år, netop fordi vi også denne gang undlader at gribe om nælden? Spørgsmålet er så nærliggende, at ingen kan lade være med at stille sig det, og jeg er for- visset om, at svaret overalt er det samme: de lovforslag, regeringen har fremsat i dag, fjerner måske nogle af de mest iøjnefaldende symptomer, men de løser ingenlunde pro- blemerne.

[Alfred Bøgh.]

Hertil vil den højtærede finansminister måske svare, at han ikke tænker på at frigive det tvangsopsparede beløb på een gang. Det vil dog være en ringe trøst, hvis der forestår nye valutabekymringer. Med den regering, vi nu har, tør det siges at være det sandsynligste. Jeg tror derfor, at vi nu er kommet til det punkt i udviklingen, da det er nødvendigt at gøre de påkrævede forbrugsbegrænsninger endelige i stedet for at omsætte dem i veksler på en højst usikker fremtid.

I det hele taget er tankerne om den såkaldte velfærdsstat — som efter min mening så sandelig ikke er nogen velfærdsstat for hverken arbejdere eller andre — så tydeligt baggrunden for de forslag, regeringen i dag har præsenteret os for. Jeg vil gerne pege på den meget væsentlige ting, at der er intet i regeringens forslag, som peger i retning af, at priserne kan gå nedad. Regeringens forslag er udformet, som om vi altid ville have stigende priser og stigende omkostningsniveau. Jeg kan ikke se rettere, end at hele komplekset af forslag — hvor mange smukke ord der end er sagt om det — kun vil befordre den næste socialdemokratiske valutakrise.

Regeringen ønsker så åbenbart ikke at forhindre de muligheder, der er for en ny stigning i pristallet. Her er vi ved en meget væsentlig ulempe ved regeringens forslag: den tænker ikke på muligheden af, at der kan komme prisfald, og den tænker end mindre på at hjælpe et sådant prisfald på vej. De selvregulerende kræfter, som det må være et liberalt ønske at fremme, ligger regeringen fjernt. Men princippet er klart nok: man kræver ind for samtidig at dele ud.

Hvadenten man synes om det eller ej, bør man se realiteterne i øjnene: de nye forbrugsafgifter vil bevirke en følelig stigning i erhvervslivets omkostninger og dermed i pristallet. Jeg tror, at den jævne mand vil have meget vanskeligt ved at se nogen ræson i forslagene. Jeg vil ikke sige ham imod, hvis han ser regeringens forslag som inflation sat i system. Ordningen forudsætter nemlig, at der i de kommende år sker en sådan opsparring, at pengene kan betales tilbage uden forringelse af levefoden for den jævne befolkning. Sker det ikke, vil vi gå store vanskeligheder i møde.

Vi har med andre ord i så fald blot læsset byrderne over på fremtiden, som sikkert får nok i sit eget.

Hertil kommer, at regeringens forslag indebærer en yderligere forøgelse af det i forvejen altfor store bjerg af papir. Lad mig som eksempel på papirvældet nævne forslaget om tilskud til landbruget. Det overlades til sognerådene at skønne over, om en ejendoms samlede høstudbytte har været mere end 30 pct. under det sædvanlige; er det tilfældet, vil ansøgeren kunne opnå statslån på indtil 3 000 kr. Jeg vil tro, at der er et og andet sognerådsmedlem, der tager sig til hovedet, når han stifter bekendtskab med forslaget; det vil skabe helt uoverstigelige vanskeligheder for sognerådene at skønne i dette spørgsmål. Det vil medføre en ny flom af papir og vil efter min mening næppe være muligt at administrere. Samtidig vil det give anledning til en og anden undersøgelse, som aldrig før er set, fordi sognerådene samtidig skal danne sig et skøn over ansøgenes økonomiske forhold. Jeg kan roligt sige, at her er regeringen på vildspor. Jeg tror, at de landmænd, som regeringens forslag ønsker at tilfredsstille, vil betakke sig for denne håndsrækning.

Jeg vil gerne nævne et andet forslag: den forhøjede told på kaffen. Der er en iøjnespringende fare for, at Sverigesrejserne igen vil blive meget aktuelle. Takket være den tidligere regerings politik, som på meget væsentlige områder bragte prisnedsættelser — lad mig blot nævne det fald i tekstilpriserne, der fulgte importrestriktionernes ophævelse på dette område — blev Sverigesrejserne mindre attraktive. Nu vil befolkningen igen begynde at rejse til Sverige for at få billig kaffe. Og det vil gå på samme måde med tekstilvarerne. Herigennem vil det danske samfund tabe fremmed valuta, og regeringen vil have forøget vanskelighederne for erhvervslivet.

Af den højtærede finansministers forslag fremgår det, at han fortsat bekender sig til pristallets ufejlbarehed. Der er ingen ændring i hans syn på det område. Men en sådan tankegang er et klart udtryk for, at den høje regering intet har lært af det, der kendetegner de sidste års økonomiske udvikling. Der er talt kønne ord om opsparringen; men der er en meget væsentlig og

[Alfred Bøgh.]

principiel forskel mellem regeringens syn og vort syn på, hvorledes denne opsparing bør tilvejebringes. Regeringen har tit og ofte givet udtryk for, at den helst ser, at det er det offentlige, som foretager opsparingen. Bag denne tanke om kollektiv opsparing ligger en rodfæstet mistillid til den enkelte borger. Han har ikke forstand nok til at se, hvad der tjener samfundets og hans eget vel, mener man; det har en socialdemokratisk regering meget bedre.

Jeg er i bund og grund uenig i denne tankegang. Efter den opfattelse, som ligger til grund for mit parti, bør det være den enkelte — erhvervslivet såvel som den enkelte borger — der gennemfører den nødvendige opsparing. Heri ligger, at denne opsparing bør fremmes mest muligt. Der bør ikke lægges gift for den gennem et stadig stigende prisniveau, gennem den milde inflation, som så åbenbart er en socialdemokratisk kongstanke. Der bør ej heller lægges denne opsparing, som er så nødvendig for vort samfunds fortsatte trivsel, hindringer i vejen gennem en skattepolitik, som ikke levner dem, der gerne vil spare penge op, mulighed derfor.

Spørgsmålet bliver så meget mere alvorligt, som der bag hele regeringens tankegang om opsparing og afskrivningsreglerne lurer en anden socialdemokratisk kongstanke, nemlig investeringskontrollen. Det hedder sig, at det ikke bør overlades til erhvervslivet at skønne over, hvilke investeringer der bør foretages. Også dette ved en socialdemokratisk regering meget bedre. Men alle erfaringer med socialdemokratiske regeringer har dog vist os, at en hovedårsag til de vanskeligheder, de bringer os, netop er deres manglende føling med erhvervslivet. De sidder ved deres skriveborde og vedtager, at udviklingen skal forme sig på denne eller hin måde. Går det anderledes, er det andres fejl, aldrig den socialdemokratiske regerings. Jeg tror, at befolkningen har fået nok af denne beske drik. Jeg tror, at flere og flere, uanset hvor de befinder sig i samfundet, indser, at grundlaget for fremskridt er det private erhvervsliv og ikke socialdemokratisk formynderskab.

Den nye opsparing, som regeringen har foreslået, er ikke nogen hverken ny eller genial tanke. Før ønskede socialdemokrati-

ske regeringer denne opsparing gennemført via de direkte skatter. Nu har den indset, at en sådan vej ikke er farbar. Men jeg tvivler på, at den udvej, regeringen nu har foreslået, er god, selvom den nu har valgt at gennemføre det offentlige opsparing via de indirekte skatter. Lad mig som eksempel nævne motorskatterne. Disse skatters forudsætning var, at de skulle yde det offentlige dækning for de merudgifter, motortrafikken førte med sig, men heller ikke mere. Provenuet var lovbestemt til disse formål. Det var med andre ord omkostningsprincippet, som var lagt til grund. Provenuet af de nuværende motorskatter, også indbefattet indtægten ved dollarpræmieringen, er nu oppe på ca. 600 mill. kr., skønt der kun bruges 200 mill. kr. til dette formål i år. Ikke desto mindre møder den højtærede finansminister nu med nye skatter på dette område.

Transporten er en meget vigtig faktor i den økonomiske proces, og transportomkostningerne spiller en stor rolle for erhvervslivets omkostningsniveau. Dette er ikke mindst tilfældet for landbrugets vedkommende, hvilket er uomtvisteligt i betragtning af virksomhedernes større spredning i dette erhverv og de relativt store afstande, som de fleste landbrugere har både til leverandører og aftagere. Hovedparten af den landværts transport — man regner med to trediedele målt i ton/km — foregår i vore dage med motorkøretøj. En fordyrelse af motortrafikken vil derfor være meget følelig for erhvervslivets omkostninger. Beslægtede, omend ikke helt ensartede, betragtninger kan gøres gældende med hensyn til personbefordringen. Forhøjelser på dette område begrænser de private trafikmidler i konkurrencemæssig henseende.

Jeg tror, at den højtærede finansminister kunne hente gode råd hos sine egne medhjælpere i den økonomiske politik, f. eks. sekretariatschef Erik Ib Schmidt. For kort tid siden beskæftigede hr. Erik Ib Schmidt sig med vort samfunds trafikproblem i et foredrag, han holdt i Nationaløkonomisk Forening. Han gjorde her gældende, at investeringerne i transportapparatet var så vigtige for produktionen, at de burde have prioritet i investeringsprogrammet forud for velfærdslovens sociale investeringer, f. eks. i boliger. Regeringens kriseplan bærer intet

[Alfred Bøgh.]

vidnesbyrd om, at der er lyttet til dette råd, men det er dog vistnok værd at lægge sig det på sinde.

Men det afgørende er som sagt, at der, hvis disse nye skatter gennemføres, sker en forhøjelse af omkostningsniveauet, d. v. s. at man påvirker pristallet i opadgående retning. Det var mere påkrævet at gå den modsatte vej.

Jeg kan som et andet eksempel nævne boligstøttelovgivningen. Regeringen har indtaget en mærkværdig forbeholden stilling på dette område. Det er her et spørgsmål, om det overhovedet er nok med en ændring af denne lovgivning. Jeg tror, at der i befolkningen er en voksende forståelse for, at denne lovgivning helt bør afskaffes, naturligvis med skyldig hensyntagen til det oprindelige og forlængst glemte sociale formål. Sker det, vil presset på forbruget aftage, pengeudpumpningen kan bringes til ophør, og overbeskæftigelsen vil være en saga blot. For ingen er jo mere i tvivl om, at det er i boligstøttelovgivningen og i huslejebestemmelserne, at kærnen i vore nuværende vanskeligheder ligger. Netop derfor ville det have været ønskeligt, om regeringen klart havde udtalt sin mening på disse områder og ikke havde overladt det til oppositionen at stille forslag, som for alvor kan bringe den højst tiltrængte sanering af vor økonomi. Det er nu ikke muligt på samme tid at være regering og opposition. Regeringens forslag — eller rettere mangel på forslag — viser, at den endnu ikke har nemmet denne lære.

Hvis jeg skal sammenfatte venstres stillingtagen, så står det som det væsentlige for os, at der sker meget store offentlige besparelser; det er det første og det ubønhørlige. Jeg tror, at såvel befolkning som folketing vil være lydhør. Det er nu engang bedre at spare befolkningen for yderligere udgifter, end det er at tømme dens lommer. En strækning og udskydelse af de offentlige udgifter vil derfor betyde langt mere end de forslag, regeringen i dag har fremsat.

Det er nu så aktuelt at tale om indirekte skatter. Jeg er enig i, at sådanne skatter i en tvangssituation som den nuværende kan være nødvendige. Jeg kan dog med det samme sige, at det ikke beroliger mig det mindste, at regeringen har tilbudt at ind-

sætte provenuet på en særlig konto i nationalbanken. For hvad hjælper det, når regeringen — således som den hidtil så klart har vist det — ganske roligt overtrækker sin konto i nationalbanken, når den er i bekneb for kontanter. Det ville også undre mig såre, om regeringen ikke benyttede den første den bedste lysning i valutaisituationen til at finde på nye offentlige udgifter. Ikke så få ministre har rejst land og rige rundt med det budskab, at der ikke i den nuværende situation er mindste grund til at tro, at regeringen vil opgive eller udsætte sine kostbare reformplaner. Den blev valgt på dem, og den agter også at gennemføre dem. Udgifterne skal bare dækkes ind gennem nye skatter, hedder det. Jeg tror, at befolkningen vil betakke sig for nye skatter — de være sig direkte eller indirekte — for at gennemføre nye reformer. Vi må gøre os klart, at Danmark er langt inde i vanskeligheder, som det kan tage os år at komme ud af igen.

Vi har det godt herhjemme, det kan vi vist alle være enige om. Vi ønsker alle, at vi skal få det bedre endnu. Men vi får det ikke bare ved at lave luftspejlinger. Der må et reelt grundlag til. Vi var godt på vej til at få et sådant grundlag under den forrige regering, men i dag er vi længere fra at kunne gennemføre alle de mange gode og ønskelige reformforslag, end vi har været det i mange år.

Dybere set må det erkendes, at en valuta-krise som den nuværende på længere sigt kun er en fordel for en socialdemokratisk regering. Der opkræves nye skatter for at hjælpe os ud af vanskelighederne, og når den socialdemokratiske regering så anser vanskelighederne for overvundne — og det vil den meget snart, hvis jeg kender den ret — vil den gå i lag med nye udgifter; skattniveauet vil da være højere, erhvervs-livets virkeområde vil være beskåret og socialiseringen nærmere. For det må vi aldrig glemme, at socialisering via beskatningen er en vej, vi altfor længe har be-trådt.

Netop derfor pådrager alle, der i dag overvejer at hjælpe regeringen ud af dens vanskeligheder, sig et meget stort ansvar. Der er et liberalt flertal i det høje ting, og ingen liberal kan være i tvivl om, at den valutakrise, vi nu oplever, og hvor

[Alfred Bøgh.]

bunden af valutakassen meget snart er nået, bringer socialdemokratiet nærmere sit ønskemål: erhvervslivets umyndiggørelse og statens forøgede indflydelse. Det kan ingen liberal være tjent med, og jeg tror, at de, der måske et øjeblik har følt sig fristet, vil vige tilbage for konsekvenserne af de socialdemokratiske forslag til imødegåelse af valutakrisen, for de er mere end farlige for alle, der ønsker fremskridt på frihedens, ikke mindst på erhvervsfrihedens grund. Nej, skatterne er forhøjet så mange gange, at vi bør fare med den yderste varsomhed. Dette gælder især, fordi vi efterhånden ved, at uanset hvilke fiksfakserier man laver, betyder højere skatter højere omkostninger.

Derfor bliver spørgsmålet: Hvilket forlig ønsker regeringen at slutte? De forslag, der nu er fremsat, giver ikke meget af et fingerpeg. Og hvor de er tydelige, er de nærmest til det værre. Det gælder f. eks. om børnetilskuddene, som i dag er på 165 mill. kr., og som regeringen nu ønsker sat i vejret med yderligere 29 mill. kr.

I det forholdsvis korte, men for samfundet kostbare tidsrum, denne regering har haft ledelsen af lovgivningsarbejdet og administrationen, er der tre gange grebet ind for at lappe på begåede fejltagelser. Indgrebene har haft det tilfælles, at de alle har medvirket til en forøgelse af omkostningsniveauet, d.v.s. at man har forringet erhvervenes konkurrenceevne og muligheden for at indtjene fremmed valuta.

I henhold til det såkaldte septemberforlig, skulle en halv snes af de millioner, de forhøjede indirekte skatter indbragte, bindes på en særlig konto i nationalbanken. Det er også sket, men hvad hjælper det i praksis, når finansministeren i mellemtiden på anden måde forøger sin gæld til banken med større beløb. Disse finansielle transaktioner er i modstrid med det, man gennem forliget har tilsigtet. De underbygger den mistillid til regeringen, vi fra venstres side tidligere har givet udtryk for.

Med denne erfaring og tilsvarende andre som baggrund er det venstres bestemte opfattelse, at midlet til bekæmpelse af den selvskabte krise ikke er nye tårnhøje skatter. Vi har som opposition og uden indflydelse på administrationen ingen parlamentariske

midler til at bremse lysten hos socialdemokratiske ministre til under en eventuel midlertidig lysning i den økonomiske situation igen at give los.

De foreslåede afgifter vil både direkte og indirekte føre til forhøjelse af vort omkostningsniveau, og en afgjort betingelse for vor medvirken til en løsning af krisen må derfor være, at statens udgifter må begrænses, at nye indirekte afgifter ikke får virkning på pristallet, og at der træffes bindende aftaler om udformningen af en skattereform, om amtsskatterne, om afviklingen af den nugældende leje- og boliglovgivning og — vil jeg sige til slut — om en afskrivning af planerne om indførelse af grundskyld.

Der kan også være andre af regeringens planer, der må drøftes. Ikke mindst på denne baggrund finder vi, at regeringen burde have givet det høje ting et bedre arbejdsgrundlag for de drøftelser, der er nødvendige for at bekæmpe valutavanskelighederne, som den socialdemokratiske regering må tage hovedansvaret for.

Ole Bjørn Kraft: Det er anden gang i den socialdemokratiske regerings korte regeringstid, at det har været nødvendigt for den på grund af forværring i landets økonomiske situation at forelægge folketinget planer til bekæmpelse af krisen. Socialdemokratiske regeringer og valutakrise synes at høre sammen som munken og hans kutte. Hvorledes er da situationen? Hvad er dens årsager, og hvorledes skal vi bringe krisen til ophør og få skabt stabile og trygge forhold? Det er det, forhandlingerne i dag drejer sig om, og som der skal gives et svar på. Ved bedømmelsen af den øjeblikkelige situation og de nærmeste fremtidsudsigter må vi lægge den økonomiske oversigt, som den højtærede økonomi- og arbejdsminister Krag i torsdags forelagde for offentligheden, til grund for vor betragtning. Vi har ikke altfor gode erfaringer med hensyn til værdien af disse konjunkturbedømmelser. I den henseende skræmmer erfaringerne fra i fjor. I den oversigt, økonomi- og arbejdsministeren forelagde i fjor i begyndelsen af marts, kunne man læse, at der var udsigt til stabilitet i vore valutariske forhold året ud, men allerede i den samme måned, som oversigten blev offentliggjort, var denne

[Ole Bjørn Kraft.]

forudsigelse dementeret. I løbet af marts svækkedes vor valutastilling med 38 mill. kr., og derefter fortsatte nedgangslinien med øget styrke indtil november 1954. Vi har imidlertid ikke anden udvej end at tage den økonomiske årsoversigt som grundlag.

Det er naturligtvis ikke muligt for os i løbet af to dage at sandsynliggøre nogen anden bedømmelse, men når vi tager den som grundlag, må det ske helt og fuldt på regeringens ansvar. Oversigten giver imidlertid også et bidrag til forståelsen af, hvad der er sket, og hvorfor vi har valutakrise. Afgørende i denne sammenhæng er efter min opfattelse statsfinansernes betydning for vor økonomiske stilling. Det hævdes ofte, også af økonomer, at der over statens finanser finder en vis forbrugsbegrænsning, en vis opsparing, sted, man taler endog om, at staten ved inddragning af købekraft har hindret en større valutakrise. Af oversigtens tabel 12 fremgår det imidlertid med al ønskelig tydelighed, at statens økonomi langtfra virker sanerende. Det vil her kunne ses, at staten efter at have brugt alle sine indtægter, altså alle skatter og alle afgifter, derefter har brugt arveafgiften og sine kapitalindtægter i det finansår, der snart udløber, og efter alt dette mangler den 890 mill. kr. i at kunne svare til sine forpligtelser. 890 mill. kr. bruger staten altså mere, end den tjener; 890 mill. kr. udbetaler staten mere, end den indkræver hos borgerne ad normal vej. Dette er det sande billede af statens økonomi, af dens forbrug og dens overbalancering.

Det er nødvendigt for os at hæfte os meget stærkt ved denne kendsgerning, thi så længe staten skal bruge 5 350 mill. kr. som budgetteret for det kommende år, kan enhver se, at det i det lange løb kun vil hjælpe lidet, hvis vi gang på gang præsenterer befolkningen for nye skatter og nye afgifter. Besparselssynspunktet træder dermed stærkt i forgrunden. For samfundsökonomien er det naturligtvis af den allerstørste betydning, hvorfra staten har skaffet sig

de 890 mill. kr., vi lige har talt om. Tallene fra samtlige kvartaler har jeg endnu ikke, men af de 890 mill. kr. har finansministeren i finansårets første 3 kvartaler kun skaffet sig 226 mill. kr. ved optagelse af lån, og der sker næppe større ændringer i det sidste kvartal. Hvor er pengene da kommet fra? De er fremkommet ved at overtrække finansministerens konto i nationalbanken. Dette kaster et skarpt lys over den foreliggende situation. Ved en sådan fremgangsmåde neutraliseres i virkeligheden finansudvalgets kontrol med bevillinger, afsvækkes nationalbankens ihærdige kreditstrammingsbestrebelse. De 600 mill. kr., som på denne måde kommer ud i omsætningen, virker inflationsfremmende, forøger den økonomiske aktivitet og bringer os ud i et valutaforbrug, der overstiger vore indtægter.

Det er vigtigt at fastslå, at dette træk på nationalbanken begyndte med regerings-skiftet i 1953. Den første oktober startede regeringen sin virksomhed, og allerede i oktober kvartal 1953 satte vendingen ind. Den tidligere regering havde ført en pengeopsugende politik, hvorved staten ikke udbetalte mere, end den fik ind i form af skatter eller lån, men allerede i oktober kvartal 1953 oplevede vi, at staten kun solgte for 15 mill. kr. obligationer, men udbetalte — udover hvad statsindtægterne brugtes til — 309 mill. kr.; bortset fra første kvartal 1954 har man fortsat dermed. Virkningerne er da heller ikke udeblevet.

For det konservative folkeparti er det af afgørende betydning, at denne trafik bliver stoppet. Er det uberettiget at sige, at grundlovsbestemmelsen om, at intet lån kan optages uden ved lov, faktisk tilside-sættes, når staten således i løbet af et enkelt finansår uden lov kan låne 600 mill. kr. i nationalbanken og dermed forrykke landets økonomiske balance?

Det er også meget karakteristisk, at forringelsen af valutastillingen er sket i nøjeste takt med regeringens inflationspolitik. Der- ved blev den valutareserve, som den social-

[Ole Bjørn Kraft.]

demokratiske regering overtog fra den borgerlige regering, opbrugt på mindre end eet år, allerede inden den dårlige høst og inden de forringede bytteforhold indtrådte. Valutareserven var netop skabt for at have et rygstød imod en dårlig høst og et forringet bytteforhold, men da den skulle bruges til disse formål, var den opbrugt til finansiering af den socialdemokratiske politik. Dér har vi da baggrunden for vore vanskeligheder og de mærke udsigter fremover.

Jeg skal ikke fordybe mig yderligere i årsagen til den situation, hvori vi i dag befinder os. Vi har jo også tidligere haft lejlighed til at drøfte denne side af sagen. Det var tilfældet i september, og det var tilfældet under finanslovdebatten; men jeg vil lige tilføje, at det dog er værd at konstatere, at medens regeringens repræsentanter i september anførte landbrugets stigende import af foderstoffer i forbindelse med den dårlige høst som årsag nummer 1 til valutavanskelighederne, så måtte finansministeren i sin tale i dag konstatere, at det var den stærkt voksende indenlandske efterspørgsel både efter forbrug og investering, som var hovedårsag til den hele misère. Det er dog altid et fremskridt, en rigtig erkendelse. Jeg kan kun dybt beklage, at den først kommer på et tidspunkt, hvor det i realiteten synes at være for sent, og hvor der er indtruffet sådanne skader i dansk økonomi, at det vil volde de største vanskeligheder og ofre at få den genoprettet.

Havde regeringen grebet ind i tide, ville den selv, folketinget og, hvad der naturligvis er det vigtigste, befolkningen i dag være blevet forskånet for mangt og meget. Jeg ved ikke, om omkostningerne ved den usikkerhed, som har hvilet over regeringens politik i hele den lange periode, hvor valutastillingen måned for måned er blevet forringet, kan gøres op i penge; men jeg kan ikke lade være med at tænke på de mange mennesker, som drevet af uroen over, hvad der eventuelt kunne ske, har fundet sig foranlediget til at foretage dispositioner, som de måske senere vil fortryde, og som måske vil komme til at belaste deres økonomi i de kommende måneder.

Hele denne atmosfære af usikkerhed skaber en højst utryg situation til stor skade

for befolkningen og erhvervslivets muligheder for at opretholde en sund økonomi. Der kan ikke være nogen som helst tvivl om, at den usikkerhed, som har hvilet over regeringens hele stilling, har bidraget til at forværre den i forvejen ugunstige situation. Den mangel på tillid til regeringen, som regeringen vel ikke selv er i tvivl om findes i store kredse, er en medvirkende årsag til den udvikling, vi har set. De resultater, som den tidligere regering opnåede, skyldtes ikke alene den politik, som blev ført, men stod også i forbindelse med befolkningens fortrøstning til, at inflationen ville blive bremset, og at man derfor både foretog opsparing og undlod at fremskynde sit forbrug.

Nå, og nu kommer regeringen altså og anmoder om at få bevilget $\frac{1}{2}$ milliard kr. i afgiftsforhøjelser eller helt nye afgifter. Det sker som led i en omfattende kriseplan. Dens enkeltheder er det umuligt at få tid til at beskæftige sig med i dag, det ville gøre debatten altfor omfattende, men jeg vil dog gerne gøre den generelle bemærkning, at vi frygter, at den på mange måder ville medføre en uønsket forøgelse af administrationen og åbne døren til nye kontrolforanstaltninger i modsætning til den afviklingspolitik på disse områder, som den tidligere regering gennemførte.

Jeg må altså nøjes med at holde mig til hovedlinierne. På to områder vil vi ikke fremføre kritik. Det gælder, når regeringen udtaler, at den ikke har til hensigt at slække den hidtidige pengepolitik. Rente-niveauet ligger nu indtil $1\frac{1}{2}$ pct. over renteniveauet i den borgerlige regerings tid og over niveauet på det tidspunkt, socialdemokratiet gik til valg. På hvad? På kravet om en lavere rente end den, der da var gældende. Jeg skal ikke komme med mange yderligere kommentarer, blot konstatere, at den socialdemokratiske regering altså nu er af den opfattelse, at den nuværende kreditstramning ikke er ført videre, end at det dog kan forsvareres. Det er dog under alle omstændigheder også en kendsgerning, at vi indtil nu ikke har mærket noget til den forøgelse af arbejdsløsheden, som socialdemokraterne så ofte, dengang de var i opposition, har betegnet som kreditstramningens konsekvens. Således arbejder fru Nemesis! (Statsministeren [H. C. Han-

[Ole Bjørn Kraft.]

sen]: Hvad hedder hun?). Nemesis. Skæbnen. Den ugunstige skæbne for regeringen.

Dernæst er det værd at fastslå, at forslagene ikke indeholder en forhøjelse af den direkte beskatning. Den direkte beskatning har også efter vor opfattelse nået sit maksimum, den kan ikke forhøjes yderligere. Jeg noterer denne kendsgerning som et af de få lyspunkter i finansministerens tale.

Der er imidlertid mange andre områder, der kalder på indsigt og modbetragtninger. Det gælder besparelsesafsnittet. Det kan ikke undgås, at kriseplanen må efterlade et forstemmende indtryk, når man sammenligner de besparelser, regeringen på den ene side har til hensigt at gennemføre hos borgerne og på den anden side agter at gennemføre i det offentlige egne udgifter. Finansministeren har unægtelig ofret flere kræfter på at udforme de midler, hvorigennem han kunne øge statens indtægter ved udskrivning hos borgerne, end han har ofret på den opgave at finde veje og midler til at nedsætte statens udgifter. Ministeren vil afvikle mælketilskuddet, men imod kompensation i form af forhøjede børnetilskud. Han formindsker statsbanernes underskud mod at forhøje godstaksterne; men det var jo simpelthen en nødvendighed, da statsbanerne i modsat fald, når benzinafgifterne skulle forhøjes, ville få en helt urimelig konkurrenceevne på den private erhvervskørsels bekostning. Dernæst gentages forslaget om forhøjelse af posttaksterne, der heller næppe kan betragtes som nogen egentlig besparelse, da postvæsenet næppe koster staten særlige udgifter.

Endelig bebudes derefter, at man ved forhandling i de forskellige ministerier vil tilvejebringe yderligere besparelser, men der angives ikke noget bestemt beløb herfor, og det mærkes jo tydeligt gennem den højtærede finansministers tale, at han ikke nærer megen tillid til, at det vil lykkes for ham. Finansministeren regner ikke med større besparelser end 60—70 mill. kr. Nu er staten i den heldige situation i forhold til borgerne, at den ikke er pålagt tvang; men mon der ikke er mange borgere, som forholdsmæssigt skal spare dobbelt så meget som staten, der med lige så stor ret, som finansministeren gør det i dag, kunne sige,

at de virkelig ikke er i stand til at nedskære deres udgifter med mere end et ret begrænset beløb, måske slet ikke. Men til dem siger staten: I skal spare! Den burde også sige det til sig selv.

Vi tiltræder naturligvis, at der ikke vil blive tale om yderligere nedskæring af forsvarsbevillinger. Jeg ved, hvor vanskeligt det er med disse besparelsesforslag; det er ikke længere berettiget at slå sig til tåls med det, der hidtil er opnået på dette område. Jeg er overbevist om, at det må være muligt på en lang række områder af det offentlige omfattende civilanlægsvirksomhed at få udgifterne betragteligt reduceret. Den mangel på virkelig besparelsesvilje, som forslagene er et udtryk for, er i vore øjne en meget alvorlig sag. Den bidrager til vor skepsis overfor regeringens forståelse af situationen og overfor planens virkninger på længere sigt. Jeg vil slet ikke bestride, at dette besparelsesfelttog burde være startet tidligere, men situationen er nu så alvorligt forværret, at besparelsespolitikken må sættes blandt det første fornødne.

I forbindelse hermed vil jeg meget gerne som noget for os overordentlig væsentligt understrege den omstændighed, at finansministeren heller ikke møder med konkrete forslag om besparelser på boligstøtteleovens område. Ministeren nævner, at regeringen gerne vil forhandle om sådanne besparelser, hvis det kræves under de forhandlinger, der nu skal finde sted, men han møder ikke med noget selvstændigt forslag. Dette er der så meget mere anledning til at bebrejde regeringen, som kendsgerningen jo er den, at boligstøtteleven mere end nogen anden enkelt foranstaltning bærer ansvaret for den nuværende vanskelige situation i vor økonomi. De penge, finansministeren har hentet i nationalbanken, og hvormed han har øget forbruget, så det har ført til den alvorlige valutasituation og den krise, vi er inde i, er jo først og fremmest brugt til at finansiere boligbyggeriet. Fejlen er den, at de penge, som finansministeren ikke kan få til denne lovs finansiering ved at sælge statsobligationer i det åbne marked, simpelthen tages i nationalbanken. Finansministeren standsede den tidligere regerings udbud af byggeobligationer og satte derved en krise i gang, og da han forsøgte at gen-

[Ole Bjørn Kraft.]

optage systemet, fandt han, at markedet var ved at blive mættet med statsobligationer. Der burde finansministeren have grebet ind enten ved at gøre disse obligationer mere fristende eller ved at begrænse boligbyggeriet; men hvad skete der? Mod vor protest forhøjede regeringen i stedet for bevillingerne til boligbyggeriet.

Det konservative folkeparti må fastholde, at det er en uomgængelig betingelse for en stabilisering af de hjemlige økonomiske forhold, at boligstøtteleven underkastes en dybtgående revision med en afvikling af denne lovgivning for øje. Vi må berede vejen for et system, hvor boligbyggeriet pengemæssigt kommer til at hvile i sig selv. En uændret fortsættelse af statens tilskuds- og lånepolitik er i virkeligheden en afgørende hindring for en reel sanering af vor økonomi. Det tidspunkt må komme, hvor staten tager sine fingre bort fra dette område.

Jeg vender mig derefter til det centrale forslag om forbrugsafgifter og tvangsobligationer. Jeg har forstået, at regeringen er meget glad ved dette forslag. Man taler i socialdemokratiske kredse om, at det er et Colombusæg; nu troede jeg, at Colombusægget egentlig hørte hjemme i det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards lomme, men det kan jo være, at det også er der, ægget er blevet udruet; det kan vi jo få nærmere at vide. Det, finansministeren ønsker, er at løse problemerne ved at øge statens gæld. For det er det, der sker ved at kombinere forbrugsafgifternes forhøjelse med udstedelsen af opsparingsbeviser. Man må ikke glemme, at gæld er at udskyde vanskelighederne til en uvis fremtid. Prisen for, at Danmark har levet over evne under den socialdemokratiske regering, skal bæres af kommende generationer. Men vi ved jo ikke noget om, om de vil være mere modstandsdygtige, end vi er. Jeg er bange for, at hele dette forslag tilslører virkeligheden for befolkningen, men tidspunktet er just nu inde, hvor et godt resultat kun kan opnås ved, at folket får en virkelig forståelse af årsagerne til vore vanskeligheder, og ved et på basis heraf tillidsfuldt skabt samarbejde mellem folk og styre.

Finansministeren ønsker, at forbrugsafgifterne skal virke i 2 år. Jeg kan ikke

bedømme, hvor megen vilje der står bag ved ønsket om at overholde denne tidsbegrænsning. Jeg synes, vi har erfaringer for, at det er nemt at få en afgift, men svært at komme af med den igen.

Resultatet af den førte politik er blevet, at der efterhånden er opbygget et systematisk program for vanskeligheder i de kommende år, endog i de nærmest kommende år. I 1957 skal de forbrugsafgifter, finansministeren nu vil gennemføre, høre op, men det vil altså sige, at der til den tid vil komme en forbrugsudvidelse, som formentlig vil være ret kraftig, fordi mange af de ting, finansministeren beskatter, kan folk vente nogen tid med at købe. I 1958 kommer tilbagebetalingen af det første præmieobligationslån, som vi fik i 1948, atter en kunstigt skabt forbrugsudvidelse. I 1958 kommer også tilbagebetalingen af den første del af tvangsoptasparingen af 1950; i 1959 tilbagebetales anden del af tvangsoptasparingen, og i 1962 og årene fremover skal man begynde tilbagebetalingen af de 400 mill. kr. tvangsobligationer, der nu må lånes over forbruget. I 1964 skal det andet præmieobligationslån tilbagebetales. Vi står altså foran en ved statens finansielle indgreb kunstigt fremkaldt lang serie af forbrugsudvidelser i de kommende år. Har vi virkelig ret til på denne måde at berede fremtiden vanskeligheder?

Men hvis man nu, hvor vanskeligt det end er, trods alle indvendinger ville overveje at acceptere væsentlige dele af forslagene, så står et meget afgørende spørgsmål tilbage, som først må besvares. Er det tilstrækkeligt? Løser det opgaven, eller skal vi se frem til en fortsættelse af vanskelighederne med en ny omgang planer? Skal fortsat krise følge på krise? Befolkningen er dødtæt af dette frem og tilbage. Den stræber efter og har krav på, såvidt det står til os selv, at nå frem til stabile og trygge forhold. Den krise, vi er inde i, er i første række den socialdemokratiske regerings krise. Derfor er dette spørgsmål så betydningsfuldt. Og her møder vi da den højtærede finansminister som tvivler. Den højtærede ministers fremsættelsestale efterlader indtrykket af, at regeringen i virkeligheden står meget usikker overfor, om foranstaltningerne, som den i dag har foreslået folkettinget, vil være tilstrække-

[Ole Bjørn Kraft.]

lige til at løse de problemer, som valutakrisen bereder os. Den højtærede finansministers bemærkning til denne side af sagen er sandelig ikke videre opmuntrende. Det hedder i ministerens fremsættelsestale — jeg håber, jeg har tilladelse til et citat:

„Hvor meget forbruget ialt går tilbage, er det vanskeligt at skønne over, ligesom det selvsagt er svært at sige, hvor hurtigt virkningen vil vise sig.“

Det var finansministerens egne ord. De er ikke opmuntrende; de giver os ikke tillid.

På den ene side har vi altså nu udsigten til en yderligere forringelse af valutastillingen på 500 mill. kr. i dette år — en forringelse, som vel at mærke må ses på baggrund af den i forvejen betydelige valutagæld, og som endda kun bliver på dette tal under ganske bestemte forudsætninger; og på den anden side står forbrugsafgifter og andre foranstaltninger til mellem 400 og 500 mill. kr. Kan det ene beløb opveje det andet? Jeg vil gerne høre finansministerens synspunkt om denne side af sagen. Mener ministeren selv, det er tilstrækkeligt? For nogle år siden anså finansministeren det for nødvendigt for Danmark at oparbejde en valutareserve på — jeg tror, det var 1 000 mill. kr. Hvorledes med reserven? Skal dette forslag kun neutralisere de forværringer, der vil komme, eller er der noget i dette forslag, der kan fremkalde en forbedring i den øjeblikkelige ugunstige stilling? Er der i det hele taget nogen garanti for, at dette vil nytte? Mit parti står meget tvivlende heroverfor, og jeg skal gerne forklare hvorfor.

Finansministeren ønsker pengene afskrevet på reguleringskontoen og andre konti i nationalbanken; pengene skal ikke gives ud, siger den højtærede finansminister. Nej, han vil ikke give disse penge ud; men hvor har vi garanti for, at han ikke, sådan som det tidligere er sket, vil give nogle andre penge ud i stedet for? I det forløbne år har man med det mål at sanere pengevæsenet sat penge ind på den ene konto i nationalbanken og så hævet mange flere penge på andre konti. Det hele hjælper jo ikke, så længe finansministeren kan trække — og trækker — ubegrænset på nationalbanken.

Jeg har nævnt dette problem i min ind-

ledning, og jeg gentager her: det konservative folkeparti ønsker ikke at gå med til nogen ordning, som ikke giver befolkningen fuldstændig sikkerhed for, at byrderne ikke vil blive båret forgæves. Det vil i praksis sige, at vi ønsker garanti for, at overtræk i nationalbanken bringes til ophør. Jeg ved godt, at der kan være måneder, hvor staten har større forpligtelser end andre måneder, og at finansministerens konti derfor må indebære mulighed for bevægelser; nationalbanken må på en måde fungere som en kassekredit for staten. Men der bør for denne kassekredit som for enhver anden kassekredit være en grænse, som ikke kan overskrides. Denne grænse har den højtærede finansminister overskredet. Vil det også ske i fremtiden? Befolkningen må have vished for, at kriseplanens gennemførelse vil medføre den tilsigtede varige forbedring af landets økonomi.

Når vi ser på hele den udvikling, der har fundet sted, og den socialdemokratiske politik, som den har fundet udtryk i praksis — jeg tænker på boligstøtteleven — og i partiets valgprogrammer med deres store krav om nye reformer og nye udgifter, ligger den tanke ikke fjern, at man på denne måde i virkeligheden søger at fremme sine planer, også under kriserne og deres bekæmpelse. Hver valutakrise motiverer jo nye skatter; de benyttes til at begynde med til krisens bekæmpelse. Indtræffer der derefter en bedring, sættes udgifterne i vejret igen. Kriseforanstaltningerne bliver til udgiftsforøgelser. Her har man forklaringen på, at der altid kommer valutakriser under en socialdemokratisk regering.

Regeringen ønsker, at vi skal betro finansministeren 500 mill. kr. Vi erkender situationens alvor, men vi mener, at regeringen ikke står uden ansvar for, at det er kommet så vidt. Vi erkender, at problemerne ikke kan løses uden afsavn og byrder for befolkningen, men vi foretrækker andre midler end regeringens, og vi vil have en række forudsætninger opfyldt.

Vi ønsker en konsekvent afvikling af boligstøtteleven, en helt anderledes dybtgående gennemført besparelse i de offentlige udgifter, og vi ønsker, at der sættes grænser for statens træk i nationalbanken. Dette må være forudsætningen, når andre foranstaltninger skal drøftes.

[Ole Bjørn Kraft.]

Regeringen har erklæret, at den er meget forhandlingsvillig. Men det for os afgørende spørgsmål er: Er det muligt for os at betro finansministeren og den socialdemokratiske regering disse store midler? Forhandlingsvilje om enkeltheder er ikke nok; der må også skabes tillid til, at den fremtidige politik ikke igen slår i stykker, hvad nu skal bygges op.

Ser vi på, hvad der er sket indtil nu: boligstøttens udvidelse i foråret 1954 trods vore advarsler og kreditudvidelsen straks efter finansministerens tiltræden, er der ikke mange holdepunkter for tillid til, at ofrene denne gang skal være prisen værd.

Ser vi på, hvad regeringen ønsker for fremtiden, er det heller ikke egnet til at styrke optimismen med hensyn til en ændring. Det er ikke mere end fem måneder siden — lige efter septemberforliget og midt under valutakrisen — at finansministeren i Nakskov udtalte — jeg håber, jeg må bringe et citat —:

„Det er ikke spørgsmålet, om vi har råd til at gennemføre de reformer, socialdemokratiet har på sit program, men om vi har råd til at lade være, der er det vigtigste i den foreliggende situation. Når oppositionen gør sine økonomiske betæneligheder gældende, er det vist ikke så meget på grund af landets økonomi, som fordi de borgerlige er klar over, at en gennemførelse af de pågældende reformer vil betyde en ændring i samfundets struktur, en ændring, som vil give sig udslag i større udligning af klasseforskellene i løbet af næste generation.“

I sin tale i dag har den højtærede finansminister ikke med et eneste ord afsvoret sit syn på, hvordan han ønsker udviklingen lagt tilrette i de kommende år. Forstår ministeren, at det er nødvendigt før noget andet, før nye store reformplaner, at skabe stabilitet og fasthed i vort lands økonomi? På dette punkt er der ikke skabt klarhed. Vil den høje regering erkende, at den politik, som har fundet udtryk i dens reformer og programmer, ikke lader sig realisere, eller vil den benytte de forslag, den nu har fremsat, til at søge dem realiseret? Er den høje regering rede til at acceptere en helt ny politik? Det indtryk, regeringen vil

give os af sin helhedsstilling til disse spørgsmål, vil blive afgørende for vor holdning.

Bertel Dahlgaard: Jeg skal først knytte nogle få ord til spørgsmålet om den økonomiske udvikling.

Da vi i september måned i fjor behandlede valutaspørgsmålet og de kriselovforslag, der da blev fremsat, var valutabeholdningen i løbet af sommeren formindsket med mellem 400 og 500 mill. kr. Denne formindskelse skyldtes et stærkt øget forbrug, der dels havde sin årsag i en af lønforhøjelser øget købeevne, dels i større foderstoffølfrer og stærkt forøget indførsel af motorkøretøjer og kaffe. Heroverfor blev der ved september kriseforanstaltninger grebet ind med forøgede afgifter på spiritus og cigaretter, forhøjelse af jernbanernes persontakster, begrænsning af køb på afbetaling, øget støtte til eksporten, præmiering af opsparing og begrænsning af den økonomiske aktivitet, navnlig med hensyn til byggeriet og det offentlige anlægsvirksomhed, hvorved der opnåedes betydelige besparelser under staten. Og endelig gennemførtes en ikke uvæsentlig besparelse på de militære udgifter. Overskuddet på statens samlede budget forøgedes ved de trufne foranstaltninger med omtrent 300 mill. kr.

Som bekendt havde det radikale venstre et betydeligt ansvar for disse foranstaltningers omfang og karakter, medens venstre og de konservative nægtede at medvirke ved nogen som helst foranstaltning og endog nægtede at give nogen som helst oplysning om, hvilke foranstaltninger de to partier ønskede truffet.

Jeg vil gerne minde om, at det radikale venstres synspunkt dengang var, at man ved denne kriselovgivning skulle undgå en forhøjelse af de direkte skatter, at man skulle gennemføre betydelige besparelser i statsudgifterne, og at man tillige i størst muligt omfang skulle undgå at lægge øgede byrder på erhvervslivet.

I de følgende måneder begyndte de trufne foranstaltninger at virke, selvom disse virkninger på visse områder først kunne slå igennem efter længere tids forløb. Der indtrådte derefter lidt efter lidt større stabilitet i valutasituationen, nedgangen i valutabeholdningen afløstes af nogen opgang, og

[Bertel Dahlgaard.]

stillingen med hensyn til valutabeholdningen er i dag praktisk talt den samme som for seks måneder siden, til trods for at der er sket store afdrag på udenlandsk gæld.

Jeg har adskillige gange i de forløbne måneder udtalt, at dette ikke måtte indgyde os særlig tryghed. Virkningerne af den dårlige høst måtte nødvendigvis blive meget følelige for landbruget, og følgerne heraf måtte brede sig og lægge et nyt pres på valutasisituationen.

Men hertil er siden efteråret kommet en højst ulykkelig udvikling med hensyn til bytteforholdet mellem vore eksportvarer og vore importvarer. Bytteforholdet kunne i september udtrykkes i tallet 81, men der er i de forløbne seks måneder indtrådt en betydelig forringelse, således at tallet i februar er sunket fra 81 til 72. Her er efter mit skøn i dag den store fare for vor valuta. Fortsætter denne udvikling i de kommende måneder, med stigende råstofpriser udefra og stagnerende eller faldende eksportpriser, kommer Danmark ind i en prisklemme, som kan få meget alvorlige følger. Derfor er det radikale venstre enigt i, at man i tide må imødegå denne udvikling gennem foranstaltninger, der nedsætter det indenlandske forbrug. Når vi trods næsten fuld beskæftigelse forbruger mere, end landets produktive virksomhed frembringer, løber valutakassen tør.

Hele den udvikling, vi i det sidste år har været ude i, viser, hvor sårbart vort lands økonomi er blevet. Vi har jo i årene 1951—53 kunnet sole os i de gunstige virkninger af tre usædvanlig gode høstår, men så snart modgang indtræder i et enkelt år, rokkes grundlaget for fremgangen. At denne større sårbarhed i Danmarks økonomi har sin rod i de store rustningsbyrders store indgreb i nationalindtægten, og at der herigennem spærrer for en økonomisk og social fremgang, vi ellers havde mulighed for, er ganske oplagt for enhver. Denne enkle sandhed bliver det nødvendigt for alle at erkende og handle efter.

Jeg synes iøvrigt, at venstre og de konservative i dag skulle tænke på, at hvis der ikke i efteråret var gennemført disse militære besparelser på over 200 millioner for det kommende år, da ville der i dag kræves forbrugsbegrænsninger af

befolkningen, ikke på 400—500 millioner, men på 700 millioner.

Det ærede medlem hr. Alfred Bøgh talte om, at venstre i fjor i tide havde advaret imod den vending i den økonomiske udvikling ude i verden, som medførte den valutamæssige fare for Danmark. Jeg må ærlig talt sige, at det husker jeg ikke. Derimod husker jeg, at venstre i fjor forår ved finanslovens behandling sammen med regeringen og de konservative stemte det radikale venstres forslag om 150 mill. kr.s besparelse ned og samtidig sammen med regeringen og de konservative gav adgang til, at bundne Marshallmidler lidt efter lidt blev frigivet til militære anskaffelser.

Når jeg dernæst vender mig til spørgsmålet om de midler, der i denne situation skal tages i brug, ja, så mener det radikale venstre stadig, at der må gennemføres civile og militære besparelser. Overvejelserne vedrørende de militære besparelser må naturligvis knytte sig til de forberedelser, der for tiden foregår med hensyn til revisionen af forsvarslovene. De civile besparelser bør sætte ind på flere punkter. Herunder falder en videreførelse af de bestræbelser, der påbegyndtes i efteråret med hensyn til byggestøtteleven. Der er jo ikke så ganske lidt at rette på de områder, efter at det ærede medlem hr. Aksel Møller som boligminister lod det hele gå sin skæve gang gennem tre år. Uden at formindske antallet af beboelseslejligheder, der bygges, kan adskilligt rettes her. Omkostningerne kan nedbringes ved, at det inflatoriske tryk fjernes. Der kan ske en videre udvikling af byggeriet efter kapitel VIII a, en lovgivning, som det radikale venstre i sin tid tog initiativet til, og som nu benyttes mere og mere; hertil kræves færre statsmidler. Også vedrørende andre sider af byggestøtteleven har jeg tilladt mig i huslejeudvalget at rejse spørgsmål om besparende ændringer. Det er indlysende, at jo videre vi når frem ad besparelsesvejen, i des mindre grad bliver der brug for at lægge forbrugsbegrænsende afgifter direkte på landets borgere.

Men næst efter besparelserne lægger det radikale venstre vægt på, at andre foranstaltninger, som det bliver nødvendigt at træffe, bliver så lidt byrdefulde for det produktive erhvervsliv som muligt. Jeg

[Bertel Dahlgaard.]

erkender imidlertid, at hvis betydende resultater skal nås, bliver det næppe muligt at træffe lige så tilfredsstillende foranstaltninger som i efteråret, og dette gælder selvfølgelig i særlig grad, når man nærmer sig spørgsmålet om afgifter. Befolkningen vil næppe blive så tilfreds, som den stort set var med de i efteråret opnåede resultater. Men jeg føjer til, at jeg går også ud fra, at størstedelen af befolkningen er rede til at ofre, hvad der er nødvendigt for at skabe større økonomisk trykthed for landet som helhed.

I det lovkompleks, regeringen har forelagt folketinget, savner jeg i nogen grad sammenhæng med andre lovgivningsområder, som regeringen tidligere har forelagt forslag om. I december måned fremsatte regeringen et huslejevorslag med tilsluttende forslag om en udligningsafgift af fast ejendom. Den højtærede finansminister angav disse afgifter til ialt 145 mill. kr. Det må da formentlig være ganske klart, at når vi nu sidder og tumler med afgifter til hundreder af millioner kroner, ja, så må man da vide noget om det andet afgiftsforslags skæbne.

Eller jeg vil tage et andet område. For et par uger siden modtog vi i toldkommissionen en skriftlig meddelelse om, at de socialdemokratiske og de konservative medlemmer af kommissionen var enige om, at det store toldlovsforslag vedrørende tekstiltolden nu skulle fremmes, d. v. s. at der altså måtte regnes frem, at der var et konservativt-socialdemokratisk flertal i folketinget herfor. Jeg siger igen: det må dog være ganske klart, at det rent sagligt er umuligt at behandle det forslag, regeringen nu har fremsat om afgifter på tekstilvarer, uden at kende denne sags virkelige forløb. Det er vel ikke meningen at dyngede den ene afgift ovenpå den anden.

Jeg nævner alt dette som eksempler på, at folketinget må have klarhed på en række områder, forinden tinget kan foretage en samlet vurdering af situationen. Der må være en fornuftig sammenhæng i tingene.

Forøvrigt tør man jo nok sige, at når den høje regering her har kombineret en afgiftslov med et forslag om bunden opsparring, så er den bundne opsparring kommet til

ære og værdighed. Når jeg tænker på den kritik, det radikale venstre var genstand for for 4 år siden, da vi foreslog og fik gennemført den bundne opsparring, som enhver nu kan se var en rigtig foranstaltning på det pågældende tidspunkt, så har vi nok grund til at sige: ak, hvor forandret!

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft antydede, at den geniale tanke, det her drejer sig om, skulle være en slags Columbusæg, som var udruget i min lomme. Jeg har aldrig vidst, at Columbusæg blev udruget — men det er en sag for sig. Jeg kan måske have lov at tilføje til yderligere oplysning for det ærede medlem, at jeg i det hele taget aldrig har haft mod til at gå med æg i lommen.

Iøvrigt må spørgsmålet om bunden opsparring selvfølgelig altid overvejes i relation til den øvrige økonomiske situation. Også her må tingene ses i sammenhæng. En gennemgang af hver enkelt af de nu foreslåede love kan selvfølgelig ikke ske her. Hvilke forslag der bør ændres, og hvilke der eventuelt kan falde bort, må være genstand for en samlet overvejelse i udvalget, således som jeg har omtalt.

Der rejser sig her et stort antal problemer. Jeg nævner f. eks. biografteaterafgiften; den må jo bedømmes højst forskelligt, efter som man ser den i forhold til de meget store biografteatre eller til de små biografteatre ude i provinsen, der i forvejen arbejder under ret trænge vilkår. I det største af lovforslagene om forbrugsafgifter indgår brancher, hvor spørgsmålet om de pågældende erhvervs økonomiske stilling i høj grad melder sig. Ved de mindre forbrugsafgiftsforslag, hvor man endog er nået frem til barberblade, opstår det spørgsmål, om det lønner sig at genere med sådanne småting. Det er vel ikke meningen, at alle skal glatraages, eller jeg bør måske snarere sige, at det vel ikke er meningen, at alle skal gå med fuldskæg.

Ligeledes må benzinafgiften være genstand for nøje overvejelse. Her er både spørgsmålet om afgiftens størrelse og hensynet til erhvervsinteresser. Meget privat kørsel vil der ikke være betænkelighed ved at ramme, men for erhvervskørslen betyder det øgede omkostninger, som erhvervet må have dækket.

Der er blandt forslagene et, der tager

[Bertel Dahlgaard.]

sigte på at hjælpe dem indenfor landbruget, som er blevet ramt i overordentlig stærk grad af fejlslagen høst. Det er der al grund til, men administrationen af en sådan lov rejser vanskelige spørgsmål, som må søges klaret.

Må jeg i denne forbindelse sige, at det radikale venstre mener, at også det betydelige spørgsmål om amtsskatterne må klares under de kommende forhandlinger. Det er det radikale venstres opfattelse — og vi har allerede stillet forslag i overensstemmelse dermed — at der må ske en betydelig nedbringelse af den vældige stigning i sygehusudgifterne.

Endelig et par ord om forslaget om investeringsfonds, der går ud på at indføre adgang til skattefri henlæggelser til fremtidige anskaffelser af bygninger, skibe, maskiner og inventar til anvendelse i skatteydernes erhvervsvirksomhed. Jeg hørte med forundring, at det ærede medlem hr. Alfred Bøgh mener, at der i dette forslag er tale om investeringskontrol. Det ærede medlem synes altså ikke at have lagt mærke til, at der tværtimod er tale om, at erhvervene frivilligt kan henlægge til disse fonds med henblik på at opnå skattefrihed for midler til fremtidig konsolidering. Jeg må måske også henlede det ærede medlems opmærksomhed på, at denne idé med investeringsfonds først er fremsat overfor det høje tings medlemmer af det ærede medlems partifælle, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen. Det radikale venstre er rede til at forhandle om dette forslag, der nøje må gennemdrøftes også med erhvervene. Det radikale venstre ønsker også lempelige afskrivningsregler, men der er i de nuværende ekstraordinære afskrivningsregler ting, der virker umiddelbart uretfærdigt og i adskillige tilfælde økonomisk skadeligt, og derfor må disse regler drøftes i forbindelse med forslaget om investeringsfonds.

Jeg skal slutte med at sige, at vi udfra rent saglige synspunkter vil deltage i de kommende udvalgsforhandlinger, idet det

er vor opfattelse, at alle har pligt til at bidrage til, at der lægges en fast grund under den kommende tids økonomiske og erhvervs-mæssige udvikling. Vi bevæger os her på et område, hvor det synes mig oppositionen skal huske, at den i ganske særlig grad har et lige så stort ansvar som regeringen. Jeg kan ikke nægte, at det har forbløffet mig at skulle opleve, at samtidig med at det konservative parti i går eftermiddags afslog at deltage i saglige drøftelser af og orienterende samtaler om det kommende arbejde med denne lovgivning, udsendtes der til den konservative presse til offentliggørelse afgørende enkeltheder om de lovforslag, der kun var overgivet ganske enkelte fortroligt til gennemgang. Jeg forstår virkelig, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft i dag følte trang til at beklage, hvis der var nogen, der skulle have hamstret i tillid til forhåndsrygterne. Jeg vil oprigtigt håbe, at dette ikke skal blive et billede på folketingets behandling i de kommende døgn af disse for landets økonomi så vidtrækkende spørgsmål.

Aksel Larsen: Denne folketingsforhandling skal forestille en redningsaktion. Danmarks valuta er i livsfare og skal reddes eller søges reddet ved foranstaltninger, foreslået af regeringen, suppleret med foranstaltninger, regeringen håber vil blive foreslået af de borgerlige partier her i salen.

Det er efterhånden noget hyppigt, sådanne påståede redningsaktioner foretages. Alene under denne regering er det den tredie. Som bekendt blev valutakrisen overvundet i sommeren i fjor ved hjælp af renteforhøjelse, kreditstramning og administrative nedskæringer af den offentlige anlægsvirksomhed. Det blev gjort så godt, at man allerede i september i fjor måtte iværksætte en ny redningsaktion, bestående af nye indirekte skatter samt nedskæring og fordyrelse af boligbyggeriet. Og nu kommer regeringen og lover for tredie gang at overvinde valutakrisen, blot folketinget vil pålægge befolkningen en halv milliard

[Aksel Larsen.]

kroner i nye indirekte skatter samt tillade, at renteforhøjelse, kreditstramning og begrænsning af byggeriet opretholdes.

Man fristes til at tro, at Danmarks valuta er af en ganske særlig svagelig art. Uanset hvor tit den stabiliseres endeligt og uigenkaldeligt, så kommer den påny i fare og må påny reddes.

Det ville være uretfærdigt, hvis vi ved denne lejlighed undlod at nævne den tidligere regerings indsats i efteråret 1950 og foråret 1951, hvor valutakrisen blev overvundet takket være skatteforhøjelser og tvangsopsparing på tilsammen 500 mill. kr. om året. Det må heller ikke glemmes, at da folketingsflertallet i 1948 vedtog Marshallplanen, skete det under forsikringer om, at når Danmark modtog Marshallhjælp, ville fuld beskæftigelse og højkonjunktur for evigt være sikret og vor valuta aldrig kunne komme i fare. Et års tid senere måtte landet reddes fra den totale valutakatastrofe gennem kronenedskæringen af september 1949 — og siden er som sagt den ene akutte valutakrise fulgt i den andens kølvand.

Hvad kan årsagen være hertil? Ja, såvel denne som den foregående regering, såvel socialdemokratiet som de borgerlige partier fortæller, støttet af de officielt anerkendte nationaløkonomers sagkundskab, at valutakrisen ikke har økonomiske, men biologiske årsager: danskerne er et folk med en usalig, nedarvet evne og lyst til at bruge for meget. Og derfor er der kun een kur, der kan bringes i anvendelse, nemlig tvungen forbrugsnedskæring.

Det fortæller man ganske vist aldrig vælgerne forud for et valg. Nej, forud for valgene strør man om sig med løfter til vælgerne, men der er i hvert fald to løfter, de aldrig giver: løfte om højere skatter og løfte om større militæruddgifter. Derimod lover man skattnedsættelser og sociale forbedringer for så efter valget at opdage, at det er det modsatte, der skal til. Den regering, vi har nu, er ingen undtagelse; men venstre og de konservative, som angriber den så heftigt, er heller ingen undtagelse. Disse to partiers valgparole lød i 1950: skattelettelse og frihed. Da de havde dannet regering, fik vi skatteforhøjelser og tvangsopsparing.

Den nuværende regerings valgløfter turde være i frisk minde. Skulle den selv have glemt dem, må jeg måske med støtte i dens eget valgprogram fra 1953 erindre den om, at den bad om vælgerens stemmer under forkyndelsen — jeg beder om tilladelse til at citere det ordret —:

„Altfor længe har der rådet en stilstand i dansk samfundsudvikling. Danmark trænger til en ny politik og en ny regering, der kan føre udviklingen fremad mod økonomisk opgang og nye sociale fremskridt!“

Hvad angår de emner, der berøres af regeringens kriseforanstaltninger og af de lovforslag, vi behandler her, blev det sagt i valgprogrammet, at den nye politik, en socialdemokratisk regering agtede at realisere, ville bestå af bl. a.

„en økonomisk politik, der sætter den højest mulige beskæftigelse og øget produktion som mål. Ophjælpning af dansk erhvervsliv for at fremme dets konkurrencedygtighed på verdensmarkedet. Forøgelse af byggeriet, billigt nybyggeri og stabil byggerytme. Gennemførelse af socialdemokratiets forslag om folkepensionering. Forbedring af de nuværende rentemodtageres kår. Modernisering af vor sociallovgivning. Ungdommens problemer tages op til behandling på basis af ungdomskommissionens betænkning. Bedre kår for de unge, der søger videregående uddannelse. Kulturelle reformer på skolens og den folkelige oplysnings område. Støtte til kunst og videnskab. En skatte-reform, der tilstræber lettelse for de små og mellemstore indtægter.“

Det var i september 1953, at disse og andre løfter blev givet; og hvor regeringen er havnet i dag, kan ses af den buket nedskæringsforslag, vi behandler her. Det er så sandelig ikke skattelettelse for de små og mellemstore indtægter, regeringen foreslår eller tilstræber. Det er skattebyrder, som netop vil ramme folk med små og mellemstore indtægter hårdest, fordi det er forbrugsskatter — og vel at mærke skatter på det mest daglige, det mest nødvendige forbrug.

Ringene er ved at være sluttet. Forleden lukkede man officielt bogen i for det kapitel, der hedder besættelsestidens historie, og gav hinanden gensidig syndsforladelse. I dag

[Aksel Larsen.]

går man så hen og forlanger den lede tøjskat genoplivet. Den lede tøjskat, hvis afskaffelse folket gennemtvang i 1945, foreslår man nu genoplivet suppleret med indirekte skatter på andre områder, så man er sikker på, at ingen kan unddrage sig. Selv børnenes legetøj skal ikke gå fri, ja, der skal endog lægges skat på barnevogne.

Det er en ualmindelig besk pille at sluge, og dens smag kan ikke skjules ved et forsøg på at indsukre den med de såkaldte opsparingsbeviser. Disse opsparingsbevisers værdi er mere end tvivlsom, dels fordi man ikke kan have tillid til pengenes købekraft om 10—15 år, dels fordi ingen finansminister kan give noget, der blot ligner garanti for, at staten til den tid har evne og vilje til at betale pengene tilbage. Det eneste, der er sikkert, er, at befolkningen skal af med pengene nu, at befolkningen skal nedsætte forbruget nu, at befolkningen skal lide afsavn nu; men indsukringen med disse opsparingsbeviser er naturligvis ikke uden mening. Opsparingsbeviserne skal muliggøre det at sætte pristalsreguleringen af arbejderne og tjenestemændenes lønninger ud af kraft uden rent formelt at sætte paragraffer om det ind i lovforslaget. Det er nødvendigt at benytte lejligheden til igen at gøre op med de falske påstande om, at prisreguleringen af lønningerne er årsagen til prisstigningerne og valutakrisen. For det første giver pristalsbestemmelserne i overenskomster og lønningslov ikke fuld dækning for de faktiske prisstigninger, så meget mere som pristallet direkte er forfalsket. For det andet kommer den pristalsbestemte lønstigning altid længe efter, at priserne er steget. Nu i marts—april får arbejdere og tjenestemænd en portion pristalsregulering, i bedste fald 5 øre i timen. De skulle selv efter pristallet have haft to portioner, men den ene portion er frastjålet dem ved hjælp af kriseforliget i september i fjor. Det er — jeg må nøjes med her at sige — dristigt at påstå, at den beskedne lønforhøjelse, arbejdere og tjenestemænd får nu i foråret 1955, er skyld i alle de prisstigninger, der er sket fra juli i fjor til januar i år, men det er ikke desto mindre den slags påstande, man fremsætter, når man siger, at det er pristalsreguleringen af lønningerne, der er skyld i, at priserne stiger. Man forsøger her

— og man vil i højere grad ved agitationen ude i befolkningen forsøge — at indsukre den bitre pille, der udgøres af disse skattelovsforslag og de øvrige prisforanstaltninger, med påstande om, at derved vil man sikre beskæftigelse og produktion. Påstande om noget sådant er ikke rigtige. Det er simpelt hen en kendsgerning, at arbejdsløsheden i allerhøjeste grad er på vej som følge af renteforhøjelse og kreditstramning og de øvrige kriseforanstaltninger og ikke mindst som følge af begrænsningen af byggeriet, og det er givet, at når man nu går videre, bliver følgerne for arbejderne endnu værre, og vi kan vente stigende arbejdsløshed.

Jeg har meget vel set, at i den økonomiske årsoversigt, som blev forelagt her i tinget forleden, er der en statistik over beskæftigelsen, hvoraf det synes at fremgå, at det går strålende, og at navnlig i 1954 var beskæftigelsen langt, langt bedre end i 1953. Jeg ser mig nødsaget til at bede om en forklaring på, hvorfor man, når man vil lave beskæftigelsesstatistik, kun vælger 4 måneder, nemlig de fire gunstigste måneder af året, juni—september, hvorfor man ikke har taget hele året 1954 med i statistikken. Mon forklaringen ikke er den, at det ville have givet et noget andet og for regeringen mindre gunstigt billede? Hvorom alting er, givet er det, at når man griber ind, som man har gjort i fjor, og som man vil fortsætte med nu, kommer det til at gå ud over beskæftigelsesgraden, og der bliver flere arbejdsløse. Det er temmelig fantastisk, at man forsøger at begrunde nedskæringsforanstaltningerne med, at man er nødt til at føre arbejdskraft f. eks. fra byggeindustrien over til eksportindustrien. Jeg tvivler på, at der er ret mange af bygningsarbejderne, man kan skaffe beskæftigelse i eksportindustrien, bortset fra at det, det drejer sig om, ikke i så høj grad er at forøge produktionen i eksportindustrien som at sikre, at vi får afsætning, og vel at mærke lønnende afsætning, for vor eksport. Uanset hvad man foretager sig indadtil i den retning, har man ikke dermed garanteret, at man kan afsætte eksporten, endsige få anstændige priser for den.

Det kan vel ikke i denne sene aften med sikkerhed forudsiges, hvilken skæbne der bliver de enkelte lovforslag til del. Regeringens hensigt kan der ikke råde tvivl

[Aksel Larsen.]

om. Det er den, at befolkningen i valutakrisens navn skal påtvinges nye byrder. Helst af alt vil regeringen have forlig om skatteløve ikke blot med de radikale, men også, og vel navnlig, med venstre og konservative. Det er derfor, regeringen endnu mere indtrængende og ydmygende end i efteråret har friet til dem og i det ene fortrolige møde efter det andet bønfaldt dem om dog i det mindste at fremsætte deres krav til regeringens økonomiske politik.

Nu er det naturligvis forståeligt, at de to partier af gode partiegoistiske grunde forholder sig vrangvillige, men regeringens fortørnelse over deres vrangvillighed er lige så forståelig; de to partier erklærer, som regeringen gør det, at befolkningen bruger for meget, og at det er forbrugsnedskæring, der skal til for at redde Danmark ud af valutakrisen. De borgerlige partier har i fællesskab med socialdemokratiet ansvaret for hele den politik, der foruden andre ulykker for det danske folk har ført fra valutakrise til valutakrise.

Hvis man betragter Danmarks officielle statistik — og jeg kan vanskeligt tænke mig, at den højtærede finansminister i hvert fald her fra denne talerstol vil påstå, at Danmarks officielle statistik er løgnagtig — ser man, at den modsiger påstanden om, at det er befolkningens forbrug, der er for stort. Hvis vi sammenligner produktionen og forbruget nu med produktionen og forbruget omkring 1939, viser Danmarks statistik, at siden 1939 er produktionsmængden steget med 40 pct., men befolkningens reelle forbrug kun med 20 pct.; det vil sige, at der bliver mere tilovers til eksport. Hvis man ser på statistikken over Danmarks udenrigshandel, ser man, at i samme periode er Danmarks eksport steget med 75 pct., importen kun med 60 pct. Jeg erindrer ikke i øjeblikket noget om, at man i 1939 sagde, at Danmark var i valutakrise — det tror jeg ikke man gjorde — men nu, da vor eksport er steget adskilligt mere end importen, kommer man og siger, at Danmark er i valutakrise. Nu er det ganske vist mængden, man beskæftiger sig med i den statistik, jeg hentyder til, det er ikke priserne, og det ville måske hjælpe noget på begreberne, hvis regeringen,

hvis nationaløkonomerne, hvis de borgerlige partiets ledere interesserede sig ikke blot for at skaffe den størst mulige eksportmængde, men også for at få fornuftige priser for det, vi eksporterer.

Det er for mig vanskeligt tænkeligt, at regeringen totalt har glemt den højtærede økonomi- og arbejdsministers optræden, da han sidst var i Paris til møde i den såkaldte europæiske økonomiske samarbejdsorganisation. Ved den lejlighed holdt ministeren et par taler, som jeg kender fra „Social-Demokraten“. I disse taler beklagede han sig bittert over, at medens Danmark loyalt gennemførte liberaliseringsbeslutningerne for sin import, således som de var vedtaget, blev de saboteret af de andre lande i Vesteuropa til skade bl. a. for Danmark. Samtidig gjorde han opmærksom på, at stål- og kulpuljen, der er lavet efter den såkaldte Schumanplan, som man i sin tid ikke kunne rose højt nok her i Danmark, i allerhøjeste grad er til skade for Danmark, fordi de stål- og kulproducerende lande, der er medlemmer af puljen, sælger til sig selv og hinanden stål og kul til langt billigere priser end dem, de forlanger af Danmark. Det er netop sagen.

Danmark er gået ind i den såkaldte vesteuropæiske liberaliseringspolitik; man har liberaliseret importen til 75 pct. og forbereder sig på at liberalisere til 90 pct. Men vore handelspartnere vrider sig uden om forpligtelserne til at liberalisere enten der-ved, at de som England siger: ja, men levnedsmiddelimporten til England er statsimport; så den hører ikke ind under liberaliseringen, eller ved, at de som Frankrig eller Vesttyskland pålægger de liberaliserede varer en ekstra told eller træffer visse importregulerende bestemmelser.

Hvis vi kigger på eksporten og ikke nøjes med at kigge på eksportmængden — for hvis mængden kunne gøre det, ville det gå meget bedre med Danmark end med Ebberød Bank — men også interesserer os for priserne, ser vi, at bytteforholdet til vore væsentlige handelspartnere er blevet yderst ugunstigt. Forholdet er det, at vi i 1935 i England kunne købe 101 kg engelske kul for hvert kilogram smør, vi sendte til England, men i 1954 kunne vi kun få 80 kg kul for hvert kilogram smør, vi sendte til

[Aksel Larsen.]

England. For bacon har bytteforholdet udviklet sig endnu mere ugunstigt, idet vi i 1954 kun fik 55 kg kul for 1 kg bacon, medens vi i 1935 fik 98 kg kul for hvert kilogram bacon. Det vil jo sige, at England har sat sine priser på de varer, man eksporterer fra England til Danmark, i vejret, medens priserne på vore væsentlige eksportvarer til England ligger meget lavt og er bundet fast i kraft af den langtidsaftale, som vi kommunister har været ene om at advare så kraftigt imod. Det var jo endda sådan, at da man i eftersommeren sluttede den nye prisaf tale med England, ved hvilken man ikke opnåede nogen forhøjelse af smørprisen, og hvorved man fik baconpriserne sat lidt ned, blev denne nye — eller forlængede — prisaf tale fra engelsk side besvaret med, at man umiddelbart derefter satte priserne på engelsk kul og stål til Danmark i vejret.

Det er dog indlysende, at hvis man fra dansk side indretter sig på at handle med udlandet på den måde, så skal det gå galt med valutaen. Det skal det også gøre, når man tolererer, at en af vore handelspartnere, Frankrig, optræder på den måde, som tilfældet er: man liberaliserer ganske vist på papiret, men så lægger man 15 pct. ekstra told på de liberaliserede varer, hvorved man tildels spærrer for danske produkter og til gengæld får en handelsbalance i forhold til Danmark, som er særdeles gunstig for Frankrigs valuta, men omvendt ugunstig for Danmarks valuta.

Eller lad os se på Vesttyskland, som man jo er så glad for i flertalspartierne her i denne sal, og som man håber meget snart bliver vor militære hovedallierede. Vi har en handelsaftale med Vesttyskland, og i medfør af denne handelsaftale skulle der egentlig udveksles lige mange varer i hver retning, men Vesttyskland har gennemført forskellige told- og andre importregulerende foranstaltninger og derved opnået, at der føres omtrent dobbelt så mange vesttyske varer til Danmark, som der føres danske varer til Vesttyskland. Vi har en underbalance i vort handelsforhold til Vesttyskland på omkring 800 mill. kr. i 1954.

Det turde være indlysende, at på den måde skal Danmark handle sig fattigt, og derfor er det ikke rigtigt, at det er befolkningens forbrug herhjemme, der er for stort.

Det, der er forkert, er, at Danmark er gået ind i Marshallplanen og Atlantpagten, i Den Europæiske Økonomiske Samarbejdsorganisation, og hvad alle disse forskellige organer nu hedder. Så handler man efter samme princip, som bankdirektør Vipperup opererede med i Eberød Bank: man sælger billigt og køber dyrt; eller man tillader vore handelspartnere at spærre for danske varer, men vogter sig vel for selv at bringe handelspolitiske midler i anvendelse for at sikre lønnende afsætning for Danmarks import.

Sådan ser det ud mod vest, men der er også en verden andre steder end i vest, og hvad den angår, er i hvert fald regeringen højst ulysten til at drive handel her. Den havde jo haft mulighed for at slutte en endda særdeles gunstig og omfattende handelsaftale med Sovjetunionen, men den har afbrudt handelsforhandlingerne i fjor, den har ikke villet genoptage dem, og den afbrød handelsforhandlingerne netop på det tidspunkt, da man skulle tale med englænderne om priserne på smør og flæsk, hvilket naturligvis stillede englænderne langt mere gunstigt i disse forhandlinger.

Dette er en del af de væsentlige årsager til, at det ser så galt ud med valutaen, som det gør, og hvis man søger efter yderligere årsager, skal man kigge på militærudgifterne, og det vil også være praktisk at gøre det i en tid, da der tales så meget om, at staten skal spare. Militærudgifterne er rundt regnet i øjeblikket 1 milliard kr. om året, og det er uproduktive udgifter; det er en del af nationalproduktet, man tager og beder militæret om at tilintetgøre, og det bliver gjort lige så effektivt, som hvis den højtærede finansminister fik realiseret sit drømmesyn om, at de penge, han nu vil kræve ind hos befolkningen i form af indirekte skatter, simpelthen skulle brændes på et stort Skt. Hansbål. Når Danmark giver så meget ud til militærvæsenet, er det for meget i forhold til, hvad Danmark evner, og dertil kommer, at en væsentlig del af militærudgifterne jo er udgifter i fremmed valuta. Man kan altså lægge oprustning og militærudgifterne sammen med den tossede måde, Danmark driver udenrigshandel på, så har man forklaringen på, at der netop er valutakrise i Danmark, og så skal man holde op med den snak, at det er befolk-

[Aksel Larsen.]

ningen, der er skyld i valutakrisen, fordi den bruger for meget, så skal man erkende, at der ikke er nogen berettigelse i at forlange, at befolkningen gennem tvungen forbrugsnedsækering skal klynke det porcelain, som regering og folketingsflertal har slået i stykker ved den måde, man leder Danmarks økonomiske politik på.

Det er indlysende, at vi kommunister ikke kan medvirke til at gennemføre den kriseplan, regeringen kommer med, og det kan ikke stemme os mildere, at man, som jeg allerede har sagt, har forsøgt at indsukre de beske piller en lille smule. Vi mener slet ikke, det er den vej, der skal gås, og vi finder det fuldkommen berettiget, når arbejderklassen allerede på forhånd har protesteret. Det synes man ganske vist ikke at kunne forstå indenfor regeringspartiet. Den højtærede statsminister har givet ondt af sig i anledning af disse protester, og formanden for Københavns Fællesorganisation, hr. Bjørklund, har sagt, at han begriber ikke, arbejderne kan protestere imod noget, de ikke kender. Nu har man jo kendt det i et par uger, i hvert fald har man vidst, i hvad retning regeringens forslag ville gå; der var ingen tvivl om, at det var forbrugsbegrænsninger ved hjælp af indirekte skatter, regeringen tilstræbte. Når man så oven i købet vidste, regeringen havde planer om, at det hele skulle gennemføres fra lørdag nat til mandag morgen, tror jeg, man vil erkende, at hvis arbejderne ville tilkendegive deres mening om sagerne, kunne de simpelt hen ikke begynde for tidligt. Jeg finder, at disse protester fra arbejdernes side er yderst velberettigede, de er yderst velbegrundede.

Af det, jeg allerede har sagt, fremgår ikke alene, at vi kommunister ikke kan støtte de foranstaltninger, regeringen foreslår, men også, at vi mener, man skal gå en helt anden vej; man skal angribe ondet ved roden. Jeg vil ikke gå så vidt — selvom det kunne være fristende — at jeg vil sige, man skal se hurtigst muligt at få Danmark meldt ud af Atlantpagten og alt, hvad dertil hører, for så vidt behøver man ikke engang at gå for at rette valutaen op, men jeg vil sige, at Danmark skal give sig til at føre en selvstændig økonomisk politik og en selvstændig dansk politik, også hvad udenrigspolitikken angår, og samtidig gennem-

føre betydelige besparelser på det militære område. Så kommer vi ud af valutakrisen, og så bliver det ikke nødvendigt at skære befolkningens forbrug ned; så bliver det tværtimod muligt at lade befolkningen forøge sit forbrug, og det bliver navnlig muligt at holde alle de løfter om social forbedring, der blev givet i 1953. Pengene dertil kan skaffes, ved at man skærer militærudgifterne ned, f. eks. foreløbig med 500 mill. kr. om året.

Derudover mener vi, at Danmark skal træffe handelspolitiske foranstaltninger til at sikre afsætningen af vore eksportvarer til priser, der står i et rimeligt forhold til de priser, vi må betale for de varer, vi skal importere. Hvis man ønsker dette nærmere konkretiseret, kan jeg sige, at man kunne jo begynde med at forlange højere priser i England for vore landbrugsprodukter, og dersom England ikke vil give det, må man så søge at finde afsætning for dem i andre lande, der vil give højere priser, og iøvrigt gøre England opmærksom på, at hvis man ikke kan få faste prisaftaler for de engelske varer til Danmark, kan man ikke føle sig bundet til aftaler om faste priser på danske eksportvarer til England.

Jeg kan også illustrere det på anden måde ved at tale om Vesttyskland. Jeg har ikke detaljerede tal for samhandelen med Vesttyskland, men jeg er klar over, at en væsentlig del af den vesttyske eksport til Danmark består af personbiler; hvis jeg ikke er meget forkert orienteret, kommer halvdelen af de personbiler, der importeres til Danmark, fra Vesttyskland. Nå ja, men der er vel ingenting, der forhindrer Danmark i af samfundsmæssige grunde at lade et passende organ bestemme, hvor mange og hvilke personbiler der skal importeres her til landet. Jeg kender ikke noget til de vesttyske personbilers kvalitet, det har heller ingen betydning i denne forbindelse, men jeg skulle tro, at hvis man gjorde opmærksom på, at medmindre Vesttyskland lukker op for danske varer, sådan som det egentlig er forudsat i vor handelsaftale, ser vi os nødsaget til at lukke af for vesttyske biler til Danmark. Jeg skulle tro, at hvis man gjorde opmærksom på noget sådant, blev regeringen i Bonn til at tale til, og så ville det være muligt at få balance eller tilnærmelsesvis balance i handelsforholdet

[Aksel Larsen.]

med Vesttyskland. Lignende foranstaltninger kan naturligvis træffes overfor andre lande.

Øvrigt må man så opsøge nye markeder. Det første og mest påtrængende, man bør gøre, er naturligvis at foreslå Sovjetregeringen, at de dansk-sovjetiske handelsforhandlinger genoptages. Nu er jeg jo godt klar over, at den regering, vi har, ikke er synderlig villig hertil, og jeg ved også, at der er betydelige kredse her i landet, som ikke anser regeringen for synderlig kompetent dertil. Vi har imidlertid denne regering, og jeg foreslår regeringen, at den henvender sig til Sovjetregeringen med forslag om genoptagelse af handelsforhandlingerne, at man sammensætter en dansk handelsdelegation med repræsentanter for erhvervslivet, arbejderbevægelsen, folketinget og regeringen — regeringen skal også have nogle repræsentanter i en sådan delegation — og at man lader denne delegation forsøge, om det ikke var muligt at nå til en handelsaftale med Sovjetunionen. Jeg tror, det i ganske betydelig grad ville forandre Danmarks valutasituation, om man fik en sådan handelsaftale i stand, og jeg kan ikke se, at der er andet til hinder herfor end en eventuel dansk vrangvilje; det er Danmark, der har afbrudt forhandlingerne; det er naturligvis Danmark, der må foreslå dem genoptaget.

Så må jeg igen sige, at man skal tænke på at nedsætte militærudgifterne. Det kan naturligvis ikke lade sig gøre under denne forhandling at stille konkrete og detaljerede forslag om en sådan nedsættelse, men jeg skulle tro, at hvis man nedsætter den militære tjenestetid til 12 måneder og foretager en række andre fornuftige nedskæringer af militærudgifterne, kan man spare ca. halvdelen af, hvad man giver ud til dette uproduktive formål i dag, ja, det vil give de besparelser, man er ude efter fra regeringens side; den opererer jo selv med besparelser på 1/2 milliard kr. Det vil samtidig spare valuta og give statskassen rådighed over pengemidler, som der i høj grad er brug for, hvis man skal gennemføre den forbedring af vor sociale lovgivning, der er stillet i udsigt.

Det er de midler, kommunisterne foreslår bragt i anvendelse imod valutakrisen. Det

er samtidig foranstaltninger, som vil være til gavn for det danske samfund i almindelighed og for det arbejdende folk i særdeleshed, og hvis regeringen ikke havde haft så hæsblæsende travlt med at komme til at forhandle med de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Ole Bjørn Kraft, men i stedet for havde henvendt sig til vort parti, kan det godt være, at vi kunne have givet den nogle særdeles gode råd med henblik på, hvilke foranstaltninger den skulle foreslå i folketinget. Det har regeringen ikke villet; derfor er vi nødt til at fremkomme med vore råd her fra talerstolen — hvad vi også gerne gør — og vi gør opmærksom på, at kun hvis man går den vej, vi kommunister foreslår, kan man hjælpe Danmark ud af valutavanskelighederne.

Den vej, regeringen foreslår gennem de lovforslag, vi her behandler, er en blindgyde, hvad angår afhjælpning af valutavanskelighederne; men det er ganske vist noget, som vil lægge byrder på den arbejdende befolkning og vil skaffe statskassen flere penge, der muligvis kan blive anvendt til yderligere oprustningsudgifter — men det var vel egentlig ikke den vej, vi skulle.

Viggo Stareke: Et lands rigdom er afhængig af, hvor stor dets produktion er, hvor stor en del af produktionen der opspares til formue, og hvor stor en del af formuen der anvendes som kapital i maskiner, i redskaber og i huse. I den henseende er Danmark et rigt land. Vi har i det forløbne år praktisk talt haft rekordproduktion, og i de foregående år har vi haft rekordhøst. At høsten i dette år ikke er på samme højde, som den var i de foregående år, kan ikke undre, da høsten rent matematisk ikke altid kan ligge over middel. Danmark er et rigt land, og et rigt land kan have et hæderligt pengevæsen, men det kan også have et uhæderligt pengevæsen — og Danmark er et rigt land med et dårligt, uhæderligt pengevæsen.

Den opgave, man står overfor, både i befolkningen, i lovgivningsmagten og i regeringen, er at lave flere varer, flere realiteter; men regeringen og visse ældre partier tror sommetider, at opgaven ikke består i at lave flere varer, men i at lave flere penge. Spørgsmålet er, om det, vi har i øjeblikket,

[Viggo Starcke.]

er en krise, eller om det er, hvad man kunne kalde pengekludder.

Selve den reelle rigdom kan et land forøge ved at producere mere, ved at spare mere op, ved at sælge fordelagtigere og ved at købe fordelagtigere. Men selvom man forøgede dette lands rigdom gennem mere arbejde, mere produktion og fordelagtigere handel, kan det alltsammen blive forgæves, hvis ikke pengepolitikken tilpasses efter realiteterne. Hvis man prøver at gå den modsatte vej og tilpasse realiteterne efter pengepolitikken, sker der ulykker. Produktionen og rigdommen kan man forøge ved at lette adgangen til arbejde — til arbejdsplads, til byggeplads, til landbrugsjord, til råstoffer — og til opsparing. Formuedannelse, investering og kapitaldannelse kan man forøge, når folk får fordel af at spare, og når folk har tillid til, at det, de sparer op, beholder sin værdi; og dette er igen afhængigt af pengevæsenets hæderlighed.

Det, der sommetider sker indenfor dansk pengepolitik, er, at man laver inflation, at man laver en forringelse af mønten, af kronen, at man ligefrem skærer den ned kunstigt gennem kronenedskrivninger. I de sidste 20 år har Danmark oplevet 3 sådanne kronenedskæringer, og det er ikke gunstigt for skabelse af tillid til opsparing. Retsforbundet var det eneste parti, der gik absolut imod den kronenedskæring, som blev gennemført i september 1949, og i oktober måned i fjor afgav den daværende statsminister en erklæring her i tinget om, at der ikke påtænkte nogen ny kronenedskæring — en erklæring, der fremkom på retsforbundets initiativ.

Man kan forøge landets rigdom ved at sælge fordelagtigere og ved at købe fordelagtigere, og jo friere handelen er, des lettere er det for det danske erhvervsliv og den danske handel at sælge fordelagtigt og købe fordelagtigt, og det medfører igen overvejelser om at fjerne de kunstige hindringer, vi selv lægger os i vejen gennem told, restriktioner, statshandel, Englandsaftaler eller mislykkede Ruslandsaftaler.

I de hundrede år fra 1814 til 1914, da ansvaret for det danske pengevæsen lå hos nationalbanken og udenfor politikernes

rækkevidde, i de hundrede år, da Danmark havde en høj grundskyld i form af hartkornsskatter, da Danmark havde frihandel, havde vi ingen inflation og ingen kronenedskæring. Vi havde dengang ganske vist sølvmøntfod og senere guldmøntfod, og denne metal møntfod virkede som en viser, som et termometer, der viste nedgang, hvis der blev givet overdreven kredit, og så kunne nationalbanken hurtigt reagere og rette situationen op igen. Men siden 1914 har vi haft ustandselige svingninger, snart op og snart ned — mest ned. Og det har været store svingninger, inflation og pengeforringelse, devaluering og kronenedskæring — i de sidste 20 år er kronen skåret ned til en trediedel af sin værdi. Hvis man går den vej, at man fastsætter en bestemt fast kurs for den danske krone og så prøver at indrette realiteterne og virkeligheden derefter, sker der ulykker på samme måde, som hvis man låser termometret fast og indretter sin fyring og sin temperatur herefter.

Disse ustandselige kriser, som vi har haft i de senere år, skyldes ikke befolkningen, for befolkningen arbejder godt. Der har været rekordproduktion og rekordeksport. Fejlen kan derfor ikke ligge hos befolkningen. Fejlen må ligge hos den høje regering og hos lovgivningsmagten, og alle de fire gamle partier har deres del af ansvaret, fordi de har været enige om den politik, der har været ført, lige meget hvilken hudfarve regeringerne politisk har. Vi har snart haft valutapukkel, snart haft valutakrise, snart under den ene regeringskombination, snart under den anden regeringskombination; når det sker for den ene, angriber den anden, og når det er omvendt, bytter man ganske simpelt roller. Jeg tror, der er grænser for, hvor længe folkestyret kan holde til, at et dygtigt folk snart hvert halve år skal frelses af dem, der har lavet ulykkerne.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde i dag, at det radikale venstre havde et betydeligt ansvar for det forlig og den frelseaktion, der blev gennemført i september måned. Ja, det tror jeg det har, men de andre partier har også deres del af ansvaret. Tilliden til pengevæsenet er i færd med at blive undergravet, og dermed rystes tilliden

[Viggo Starcke.]

til de partier, der har ansvaret herfor. Tilhiden til folkestyret lider skade, og det er farligt for demokratiet.

Disse valutakriser er et rent pengepolitisk fænomen; de skyldes ikke dårlig høst eller oprustning eller større eller mindre produktion, men skyldes fejl i statens pengepolitik. Disse valutakriser kan være reelle, eller de kan skyldes rent psykologiske årsager, når pressen og partierne hidser hinanden op gennem massesuggestion, indtil man når frem til et rent økonomisk hysteri.

Hvis man gerne vil undgå disse såkaldte kriser, er det ganske nødvendigt at være klar over, hvad årsagen til dem er. For hvis man ikke er klar over årsagen, kan man let gøre skade ved behandlingen, sådan som vi har set det ved de senere års forlig.

Årsagen er ganske enkelt den, at man gennem forskellige foranstaltninger skaber en falsk købekraft, således at nogle mennesker får en købekraft udover det, de har skabt ved deres produktion eller har i deres opsparing. Det kan ske gennem pengeudpumpning, gennem forøget kredit, gennem overtræk på nationalbanken fra regeringens side, gennem billige byggelån, hvortil staten låner til en tre gange så høj rente som den, staten får for pengene, og det kan ske gennem tilskudspolitik. Endelig er der private mennesker, som sikrer sig købekraft på andre menneskers bekostning igennem særrettigheder. For i gode tider for samfundet stiger jordens værdi og jordrenten, og når man nedskærer kronens værdi og laver inflation, så stiger jordens værdi og jordrenten yderligere. Jordrenten kan kapitaliseres, man kan kapitalisere endogså de forventede stigninger ud i fremtiden, og det kan indgå i omsætningen. Noget lignende kan ske gennem kapitalisering af de særfordele, som opstår ved toldbeskyttelse og ved restriktioner. Nogle mennesker, som derved får en købekraft, der ikke ligger produktion bag, efterspørger varer; kan disse varer ikke fås i indlandet, købes de i udlandet, og så kommer trækket på det hele.

Meningen med en stor produktion og med en fordelagtig handel er netop denne, at den store produktion og den fordelagtige handel skal give en høj levestandard, en større velstand, stigende lønninger og større forbrug eller opsparing og investering. Den reelle opgave for et samfund er at lave flere varer og ikke, som nogle partier tror, at lave flere penge.

I regeringen Knud Kristensens tid, da vi havde valutapuklen, i den periode, da det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var finansminister første gang, fik vi som kur en halv milliard i nye skatter. I anden omgang, under den sidste venstre-konservative regering, fik vi en milliard i ekstra nye skatter, foruden at denne regering pantsatte for og lånte ca. en milliard. Resultatet var, at produktionen gik ned i Danmark med flere hundrede millioner kroner, således at selve den nedadgående produktion gjorde alle fattigere.

Skatterne er i Danmark siden 1939 steget til det femdobbelte, hvis man holder forsvarsudgifterne udenfor, og tager man dem med, er de steget til det seksdobbelte. Siden 1949 er de fordoblet. Vi fik som sagt en halv milliard i ekstra skatter, første gang det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var finansminister; vi fik en milliard i nye skatter anden gang. Skulle det ske, at det ærede medlem blev finansminister tredje gang, hvem kan så opgive, hvad vi kan vente os? Jeg vil gerne sige til det ærede regeringsparti, at selvom socialdemokraterne ingenlunde er imod skatter, så har de dog aldrig givet befolkningen så mange skatter, som venstre har gjort. Og har denne stigning i skatterne hjulpet? Længes folk efter flere skatter? Nu foreslår den høje regering næsten en halv milliard i ekstra skatter udover dem, vi har i forvejen. Det fremkaldte en voldsom reaktion i befolkningen. Det er regeringens og de fire partiers ansvar, for de tre gamle partier udenfor regeringen har jo også deres del af ansvaret for den nuværende situation.

Den jævne befolkning synes, det er galmandsværk. Hvis det er sådan, at årsagen

[Viggo Starcke.]

til den nuværende tilstand ikke ligger i befolkningens manglende dygtighed og produktionskraft, men hvis den ligger i fejlpengepolitik, hvor det er regeringen og det høje ting, som har ansvaret, så er det da urimeligt at mishandle den uskyldige befolkning til tak for dens dygtighed i stedet for at rette opmærksomheden mod de fejl, man selv har begået.

Den samling af forslag, som den højtærede finansminister har fremsat, fjerner, såvidt jeg kan se, ikke årsagerne til fejlen i pengepolitikken, ikke årsagerne til pengeudpumpningen. Den opsuger måske kun noget af den udpumpning, der er skabt.

Nu ved vi fra tidligere lejligheder — mærkeligt, at man ikke har opfattet det tidligere — at skatter giver højere priser, og de højere priser giver højere pristal, og det højere pristal giver højere lønninger, og de højere lønninger kræver flere skatter, og så fortsætter skruen op, som vi har set. Dette kan ikke blive ved, og derfor foreslår den høje regering nu, at disse nye skatter, som vil give højere priser, holdes udenfor pristallet, dog kun midlertidigt, idet der efter regeringens forslag udbetales obligationer, som skal virke som en slags tvangslån, og disse obligationer skal forrentes med 5 pct. Hvem skal egentlig forrente dem? Er det ikke befolkningen selv, der skal betale disse renter, og bliver det ikke i realiteten sådan, at når disse tvangslån til sin tid skal udbetales med renter, så er pengene der ikke, og så skal man først hente disse penge i nye skatter ude hos befolkningen, for at den kan få sine egne penge igen? Er det ikke at gøre nar af arbejderbefolkningen? Er det ikke bluff? Befolkningen er ved at blive rasende og med rette.

I den sidste tid har det været sådan, at i gode tider forøger staten sine indtægter og sine udgifter, skatterne går op, og i dårlige tider sætter staten ikke udgifterne ned, men tager endnu flere skatter, og gennem en fortsat række af inflationer og kroneforringelser kommer krise på krise med stadigt voksende skatter. Skyldes det udygtighed, eller skyldes det uvidenhed, eller er dette en bevidst politik? For hvis det er bevidst politik, kan man måske finde forklaringen i den højtærede økonomi- og arbejdsministers „Fremtidens Danmark“, fordi skatter

er en socialisering af indtægten. Det, som egentlig ligger bag denne politik, er måske en bevidst socialisering af borgernes indkomster, af deres forbrug, en socialisering af opsparingen og socialisering af investeringen, simpelthen en socialistisk langtidsplan for en socialisering af samfundet over skatterne.

I den forrige regerings periode pumpedes der 500 mill. kr. ud i omsætningen, og to nuværende oppositionspartier, venstre og de konservative, har stemt for de allerfleste af de love, der har ført til den nuværende situation.

Så er spørgsmålet: Hvad skal man gøre, hvad er midlet? Jeg tror ikke, at midlet ligger i den serie lovforslag, som den høje regering har fremsat her, og jeg tror slet ikke, at så store foranstaltninger er nødvendige. Folk kan jo ikke bruge pengene mere end een gang. Når landbruget har haft en dårlig høst sidste år, er landmændene så fornuftige, at de allerede nu nedsætter deres forbrug; det sker ganske automatisk og ganske selvregulerende, det behøver regeringen aldeles ikke at gribe ind i.

I 1949 fremsatte retsforbundet forslag om skattestop. Det havde været godt, om det havde været gennemført. I de forhandlinger, som fandt sted i 1950 og 1951 under den daværende krise, foreslog retsforbundet, at pengeudpumpningen og derigennem kreditovertrækket og udpumpningen af købekraft gennem billige byggelån skulle standses, at der skulle lægges et større ansvar på bygherrerne, at der skulle finde større afskrivninger sted, at der skulle forrentes efter markedsrenten, og at tilskudsordningerne skulle bringes til ophør. Vi foreslog, at der skulle gennemføres streng offentlig sparsommelighed. Vi indbød allerede i 1949 de andre partier til forhandlinger om en streng offentlig sparsommelighed. Det skulle gøres gennem fælles forhandlinger, så ikke det ene parti kunne spille det andet parti ud imod det tredje og sige: æh, bæh, de vil skære ned dér, og de vil skære ned dér.

Den sparekommission, der blev nedsat, var noget i retning af en farce, idet den kun pegede på 21 mill. kr.s besparelser. Nu rejser det ærede medlem hr. Erik Eriksen; det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen

[Viggo Starcke.]

og venstres ærede ordfører hr. Alfred Bøgh rundt og siger: nu skal der spares, nu skal vi have en udgiftsreform. Det er fremskridt. Men hvorfor tog man ikke den stilling, da det var tid i 1949 og 1950, i 1951? Retsforbundet foreslog dengang desuden en frigørelse af handelen. Der er sket en stor afvikling af restriktionerne: tilskudsordningerne er, bortset fra mælkeordningen, faldet væk, rationeringen er blevet afviklet, men endnu mangler der en del restriktioner, og med hensyn til liberaliseringens fremme står Danmark helt nede i bunden imellem nationerne, kun Norge og Island er længere tilbage. Endelig foreslog vi en ekstraordinær statsgrundskyld på 1 pct. gennemført i 1950 og 1951 ud fra den realistiske bedømmelse, at en statsgrundskyld på 1 pct. ikke alene vil binde det beløb, den inddrager, men vil binde det kapitaliserede beløb, således at en grundskyld, der giver 80 mill. kr., vil neutralisere eller binde 2 milliarder kr. Vi ser med glæde, at en 1 pct.s grundskyld er foreslået af den høje regering, og vi imødeser med en vis forventning de forslag, som skal følge efter. Foreløbig har det radikale venstre haft visse betænkeligheder; men jeg kan da ikke tænke mig, at det radikale venstre skulle foretrække at gennemføre en tøjsskat fremfor den grundskyld, som det i år har haft på sit program i 50 år. Havde man gennemført det, som retsforbundet foreslog dengang, kunne man have undgået ståttestigninger og sandsynligvis fået skatteenedsættelser i stedet.

Endelig foreslog vi, at der skulle optages forhandlinger med nationalbanken om overgang til et sikkert og hæderligt pengevæsen med fri kursdannelse, som man har det i Canada og De Forenede Stater, således at man gennem kursdannelsen tillige får oplyst, om der føres en forkeret pengepolitik, og dette vil ikke give et fald i den danske krone. I Danmark skal man f. eks. betale ca. 7 kr. for en amerikansk dollar, men vi kan i Danmark få omtrent de samme varer for 4 kr., som vi må betale 7 kr. for i Amerika, og pengene er dog det værd, som man kan få for dem af realiteter. Man kan så overveje, hvad man skal gøre ved de pengemidler, som er udpumpet, om man skal lade dem virke på den måde, at kronen vurderes til at være mindre værd, altså en delvis øde-

læggelse af pengevæsenet, eller man skal opsuge dem igennem skatter, direkte skatter eller indirekte skatter, gennem told, omsætningsafgift eller overbudgettering, eller om man vil inddrage dem igennem en grundskyld. Vi ser med nogen sorg på forslaget om at nedsætte den amtskommunale grundskyld med 7 mill. kr. og samtidig forøge den fælleskommunale indkomstskat med 10 pct. af hensyn til sygehusudgifterne; det er efter vort skøn at gå den gale vej.

Med hensyn til den grundskyld, som grundskyldskommissionens flertal har foreslået, er forudsætningerne for en betydelig reform på dette område tilstede, idet kommissionens flertal omfattede socialdemokratiet, det radikale venstre og retsforbundet, som tilsammen har flertal i dette høje ting. Flertallet i kommissionen blev desuden støttet af husmændenes repræsentanter, lejernes repræsentanter, kommissionens socialøkonomer og vurderingsekspertter. Der blev givet tilslutning både til princippet og til kommissionens forslag fra det radikale venstre, men der har været visse betænkeligheder og særlige ønsker fremme fra det radikale venstres side, f. eks. om et hurtigere tempo. Vil det ikke være muligt for det radikale venstre at klargøre, hvilke ændringsforslag det ønsker, således at en forhandling og en realitetspolitik kan komme i gang, og således at der kan skabes klarhed over, om det radikale venstre er for eller imod en grundskyldspolitik?

Jeg hørte i dag venstres ordfører, det ærede medlem hr. Alfred Bøgh, ligefrem opstille det som en betingelse for et forlig med den høje regering, at planerne om grundskyld skulle standses. Det viser meget tydeligt, hvilken hensigt venstre og konservative har bag al den uro og al den panik, de søger at skabe omkring pengepolitikken og valutaspørgsmålet.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Alfred Bøgh, at han åbenbart som repræsentant for et liberalt parti ikke har opfattet, at grundskyld er en liberal politik og ikke en socialistisk politik. Grundskylden vil give billigere jord og derfor være til meget stor fordel for landbønderne.

De forslag, den høje regering har fremsat, skal jeg ikke gennemgå i detaljer. Det er dels stedet, dels tiden ikke til, og på en måde fortjener forslagene det heller ikke.

[Viggo Starcke.]

Den tvangsopsparing, som nu i fortsættelse af det radikale venstres tanker prøves gennemført under en lidt varieret form, vil simpelthen berøve folk dispositionsretten over deres egne penge. Det er, såvidt jeg kan se, en opsparing, hvor folk selv skal betale renten af det, de har sparet op, og hvor der til sin tid vil være store betænkeligheder, som også det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har givet udtryk for i dag, ved at betale folk pengene tilbage. Det er en narresut til arbejderne. En stor del af de forslag, den høje regering har fremsat, vil fordyre tilværelsen og det daglige liv for den jævne befolkning. Det er en usocial samling love, der vil fordyre produktionen, gøre det vanskeligere for de danske erhverv at konkurrere på verdensmarkedet ved en fordyrelse af eksportvarerne, og man vil risikere en nedsættelse af produktionen, altså en forringelse af rigdommen, en større fattigdom. Særlig har vi fra vor side et godt øje til det, man kunne kalde et udsnit af den lede omsætningsskat, skatten på manufakturvarer og tekstiler, hvortil kommer skatten på fodtøj, læder, konfektion o. s. v., disse dele af skattebuketten, som vil give ca. 260 mill. kr. Jeg har ikke i dagspressen set, hvad forbrugerrådet egentlig siger til det. Snorksover forbrugerrådet? Og hvad siger husmoderforeningerne? Alle disse danske husmødre, som er repræsenteret i husmoderforeningerne. Hvorfor rejser de sig ikke til protest imod dette?

Benzinskatten vil fordyre transporten, og forøgede priser på transport vil blive lagt over på varepriserne. Meningen med benzin- og automobilbeskatningen var oprindeligt, at den skulle dække vejformål, og det må vi holde fast ved. I øjeblikket udskrives tre gange så meget, som der bruges til vejformål, og nu foreslås det sat ekstra op. Ganske forunderligt! Se på, hvad de har af automobiler i Amerika, hvor det praktisk talt er umuligt at sælge en gammel bil. Der betragtes bilen ikke som en luksus. Kommer man så igen tilbage til Danmark og ser de rørende gamle automobiler, hvoraf flertallet gør indtryk af at stamme fra Frederik den Sjettes tid, med lappet betræk, lappede dæk, pelargonier i vinduet, så gyser man. Det er dog en mærkelig fremskridtsfjendtlig politik.

Med hensyn til skatteforslagene, som vedrører konfektion, manufakturvarer og tekstilvarer, må vi huske dagspressens mange råb i den senere tid om den betrængte tekstilindustri. Hvad vil blive følgen af disse lovforslag her? Det vil blive, at priserne vil stige, således at omsætningen i butikkerne vil gå ned, kunderne vil lave købestrejke, butikkerne vil efterspørge færre varer på tekstilfabrikkerne, og vi jager tekstilfabrikanterne ind i en tekstilkrise, hvorefter de vil råbe på told. Dette er et vældigt slag mod den tekstilindustri, som den høje regering med den anden hånd vil hjælpe gennem forøgelse af told ved aftale med det konservative folkeparti.

Den høje regering foreslår, at børnetilskuddet skal sættes op, og samtidig fordyrer man barnevogne, vugger, ispinde, legetøj, sodavand, dyner og madrasser til småbørn. Det er dog en mærkelig politik. Jeg vil gerne spørge den højtærede finansminister, om han kan give et skøn over, hvor meget den vældige nye omfattende administration vil koste, for det bliver minsandten ikke småpenge, når alt dette her skal kontrolleres.

Fra vor side tror vi slet ikke, krisen er så slem. Vi vil gerne slå koldt vand i blodet på den høje regering. Meget af det skyldes hysteri og panik og en opgejet stemning. Danmark er et rigt land, Danmark har et sundt erhvervsliv, og Danmark har en dygtig befolkning, men vi har ført en fejlet pengepolitik. Hvis man slår op i „Statistiske Efterretninger“ eller i den økonomiske årsoversigt, tabel 13 og tabel 17, vil man se, at valutaforbruget har medført, at valutareserven fra positivt 400 mill. kr. er gået ned til negativt ca. 300 mill. kr., altså en forringelse på 700 mill. kr. Denne valuta er penge, som er købt i nationalbanken og betalt med danske penge og brugt til import, og der burde i tide have været reageret overfor dette stærke træk. Det ville være sket, hvis vi havde haft fri kursdannelse eller en opmærksom regering.

Den højtærede finansminister har holdt pengemængden stort set uforandret til trods for denne nedgang i valutamængden. Pengemængden burde have været formindsket som en modvægt, så var man simpelthen aldrig nået op på denne reduktion med 700 mill. kr., fordi de selvregulerende kræfter ville være trådt ind gennem prisernes be-

[Viggo Starcke.]

vælgelse. Det har virket som en slags pengeudpumpning, at pengemængden har været holdt konstant trods valutamængdens nedgang.

Det, man kalder den nuværende danske krise, er næsten et specielt dansk fænomen. Det er et skoleeksempel på, hvordan man kan lave inflation. De fleste andre europæiske lande har stabiliseret deres økonomi. Inflation er et farligt berusningsmiddel. Den giver i begyndelsen ligesom spiritus, morfin og mecodrin en glad rus, en eufori, og i denne tilstand disponeres der ikke forsvarligt. Senere trøster man sig med, at det nok skyldes sæsonsvingninger, og så kommer de stærke indgreb: vældige skatteforhøjelser, tvungen opsparing, vældige forhøjelser af diskontoen, så Danmark i dag har Europarekord i rentehøjde, og det er flovt, at det er nødvendigt. Men denne forøgelse af renten og diskontoen skal jo først til at virke nu, og det, der ligger i en nedsættelse af købekraften gennem en ringere indkomst, skal jo også først til at virke nu.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Aksel Larsen har peget på, at der udover de besparelser, som vi ønsker, og de besparelser, som den høje regering har peget på, kan spares betydelige beløb på forsvaret. Jeg vil i denne forbindelse tillade mig at henlede den høje regerings opmærksomhed på en side af retsforbundets forsvarsforslag, nemlig den side, som gælder det schweiziske system, spredningen af forsvarsstyrken, hvorved man i stor udstrækning kan standse kasernebyggeriet, og hvorved de tropper, som skal anbringes i kaserner, vil kunne anbringes i små, spredte delingshuse, der ikke kan udslettes ved pludseligt bombardement; tanks og motorkøretøjer kan anbringes i garager. Retsforbundet har foretaget nøjagtige beregninger over, hvad dette vil koste. Hele dette anlæg vil efter vort system kunne bygges for et beløb, der ligger under 100 mill. kr., medens vi i øjeblikket bruger flere hundrede millioner kroner om året. Vi har allerede investeret 1 000 mill. kr., og i de kommende år skal vi til at investere 1 000 mill. kr. til. Går man vor vej, vil man få et bedre forsvar, der er mindre udsat for udslettelse, og man vil få et billigere

forsvar; man vil få byggematerialer og arbejdskraft tilovers til boligbyggeri, og de overflødige kaserner kan bruges enten til beboelse, til højskoler eller til at løse det påtrængende problem om sindssygehospitaller.

Fra vor side vil vi sige, at hvis disse forslag gennemføres nogenlunde i den form, hvori de er fremsat, så vil der først for alvor ske skade. De vil mere skabe krise end hjælpe på en krise, fordi de vil give mindre produktion, større fattigdom for befolkningen og sandsynligvis arbejdsløshed, og det er at gå den modsatte vej.

Den konklusion, som jeg mener man kan drage af de senere års politik, er, at Danmark har i årtier haft valutarestriktioner og er gået fra valutakrise til valutakrise, og man kan drage den slutning, at valutarestriktionerne ikke hjælper, at de sandsynligvis er overflødige, at de rimeligvis er skadelige, at de derfor skal afskaffes, og at man bør optage forhandlinger med nationalbanken om at gå over til en fri kursdannelse, således at man får en bevægelse på termometret, så man ikke forbløffes og kommer for sent med sine indgreb. Vi må have en fri kursdannelse, som de har det i Canada.

I årtier har Danmark haft handelsrestriktioner; ustandselig har man klaget over, at der var skævheder i handelsbalancen — heraf kan man drage den slutning, at restriktionerne ikke hjælper, at de gør skade, at de er overflødige, og at de bør afskaffes. Jo mere man frigør handelen, des mere fordelagtigt kan købmændene købe, og des mere fordelagtigt kan de sælge, og det vil forbedre bytteforholdet i forhold til det øjeblikkelige. Derfor vil det være et stort fremskridt for Danmarks handelspolitik at lukke varedirektoratet. Og når nu i en nær fremtid liberaliseringen skal føres op til 90 pct., kan man lige så godt liberalisere de sidste 10 pct. med. Det har Italien gjort, og det har bekommet landet vel.

I årtier har Danmark haft priskontrol og prisstigninger — heraf kan man slutte, at priskontrollen ikke hjælper, at den har været en sovepude, at prisdirektoratet og prisloven kan afskaffes, og at man kan nøjes med en lov, der simpelthen forbyder sammenrotninger om prisaftaler.

[Viggo Starcke.]

Vi har i årtier haft byggerestriktioner. Har de hjulpet? Har de ikke givet os så dyre boliger, at folk ikke kan få råd til at bo i lejlighederne? Har de ikke givet stigende priser for byggegrundene? Har de ikke givet et byggetempo, så vi i år producerer færre lejligheder, end man gjorde i 1930'erne.

Vi har haft en ustandselig stigning de sidste årtier i skatterne. Det har ikke hjulpet. Det er med til at skabe en socialisering over skatterne, en socialisering af folks indtægter, af deres forbrug, af deres opsparing og af deres investering. Derfor fordrer vi fra vor side skattestop, og vi opfordrer og indbyder det høje regeringsparti og det radikale venstre, og hvilke andre partier der vil være med, til at løse grundskyldsproblemet, fordi grundskylden vil binde det kapitaliserede beløb og derfor vil overflødiggøre nye skatter og kunne give skattenedsættelse i stedet.

Tilsidst vil jeg sige dette, at under sådanne politiske kriser bliver der ofte lagt kæmpeomfattende forslag på tingets bord, hvoraf store og betydningsfulde dele skal behandles i hast, i modsætning til små, ganske overflødige og uvæsentlige lovforslag, som behandles i månedsvi i udvalg, sagligt og omstændeligt. Og under sådanne politiske kriser skal store afgørelser, som er af betydning for befolkningen, tages af overanstrengte og overtrætte mænd. Og dette sker alene af frygt for hamstring, og hamstringen er man bange for, fordi man kommer med indirekte skatter. Resultatet af dette må være, at man skal lade være med at fremsætte forslag om indirekte skatter. Fra vor side vil vi ikke drive nogen politisk sabotage, men med hensyn til de frister, som normalt overholdes mellem første og anden behandling, vil vi henstille, at der i hvert fald gives en sådan frist, et erhvervslivet og brancheorganisationerne får rigelig tid til at komme med deres kritik, med deres forslag, med deres udtalelser, med deres deputationer.

Disse forslag bliver næppe gennemført i den skikkelse, de har, og bliver de det, vil de skabe krise i stedet for at kurere krisen. Og krisens årsager er ikke svære at finde. Hele problemet er let at rette. Vi ved fra vor side, hvad der er i vejen, og vi ved, hvad der skal gøres. De andre politiske partier

har vist gennem årtier, at de ved det ikke. Erfaringen viser det. Mange af disse love er antisociale, mange er bluff, og mange ude i den jævne befolkning kalder dem galmandsværk.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger på dette tidspunkt af debatten. Jeg har lyttet med stor interesse til de synspunkter, som er fremsat fra flere sider, og det har naturligvis ikke undret mig, at man har angrebet den socialdemokratiske regering — det ligger nu engang i det politiske liv, at sådan går det — og at man har villet give os ansvaret for alt, hvad der er af vanskeligheder og besværligheder. Vi har fået ansvaret for valutakrisen, vi har fået ansvaret for lønstigningerne i foråret, og vi fik oven i købet i det ærede medlem hr. Alfred Bøghs tale også ansvaret for den lave valutareserve under venstreregeringen. Men der skal naturligvis siges en hel del under en debat som denne.

Men bag alt dette ligger den opgave, vi står overfor; vi har de valutavanskeligheder, som der er redegjort for. Regeringen har forsøgt at komme i underhåndsförhandling med de partier herinde, som man altid forventer som deltagere i et praktisk, sagligt arbejde, når vanskeligheder er tilstede, og disse forsøg er mislykkedes. Man har sagt til os: I må komme med jeres forslag, I må lægge jeres synspunkter frem i konkret form, I kan ikke forvente, at oppositionen skal stille forslag om ubehageligheder, som nu engang er nødvendige; I må selv spille ud!

Jeg synes, det er et fuldt korrekt standpunkt. Regeringen havde også været villig til at spille ud — for nu at bruge dette slangudtryk — på et tidligere tidspunkt, også før vi var kommet her i salen, og jeg tror, jeg har lov at sige, at jeg i de forhandlinger — eller mere korrekt sagt: i de samtaler — vi har ført de sidste dage, på regeringens vegne har tilbudt at fremlægge regeringens forslag, før vi kom her i dag. Det har ikke været gørligt at komme i sådanne forhåndsförhandling, og derfor ligger regeringens forslag nu på bordet her.

Det kan jo være meget fornøjeligt, om vi fra hver sin side inddrager os i et langstrakt mundhuggeri, i en almindelig vælgermødedebat om skyld eller ikke skyld, eller be-

[Stats- og udenrigsministeren.]

væger os op i de meget høje tonelag, men det rokker nu engang ikke ved den situation, som foreligger, og hvis man ville bevæge sig ind i den for mig unægtelig noget fantasifulde forestilling, at denne regering blev afløst af en venstre-konservativ regering i den nærmeste tid, tror jeg, at denne venstre-konservative regering meget hurtigt, ligesom tilfældet var i efteråret 1950, ville stå overfor den opgave at løse nøjagtig de samme problemer.

Vi har lagt vore forslag frem, og de kan naturligvis angribes, de kan anfægtes, de kan diskuteres, de kan drøftes fordomsfrit, sådan som det nu engang normalt sker under forhandlinger her i folketinget. Jeg ville for mit vedkommende mene, at mere værdifuldt end at fortsætte i et almindeligt skænderi om skyld og ikke skyld — det fører jo ingen vegne hen — ville det være, om vi kom i gang med arbejdet, og jeg har med ikke ringe tilfredshed som baggrund for denne diskussion fornemmet en fælles forståelse for, at de opgaver, der her foreligger, kan vi ikke gå forbi, dem må vi se at komme i gang med at løse.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger i anledning af de ærede ordføreres udtalelser. Det ærede medlem hr. Alfred Bøgh er jo kendt i folketinget som en fortrinlig saglig medarbejder på de indirekte skatters område; jeg ved, at han er et højt skattet medlem af det udvalg, der nu ved flere lejligheder har arbejdet med forsøg på at modernisere og forenkle den skattelovgivning, der her er tale om, men jeg må tilføje, at det er måske en lidt for stor opgave, man har givet det ærede medlem hr. Alfred Bøgh her i dag; sådan forekom det i hvert fald mig. Indholdet af det ærede medlem hr. Alfred Bøghs tale måtte vel opfattes som almene betragtninger, bredt dækkende venstres synspunkter, og på lignende måde talte det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft på de konservatives vegne. Jeg føler ingen trang til at gå i detaljer på disse felter. Der var fra venstres og konservatives side ligesom en tendens til at opstille visse forud bestemte betingelser, som måtte opfyldes. Jeg synes, det er ganske i sin orden, at de to partier gennem deres ordførere opstiller de grundsynspunkter, som for dem må være afgørende. Når det er gjort, må vi vel for-

handle; så må vi se, hvad vi hver for sig kan acceptere, og hvad vi hver for sig kan give af indrømmelser; det er vel, når alt kommer til alt, den eneste udvej i den situation, vi står i.

Det kan jo være meget godt, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft taler om den mangel på tillid, der i vide kredse er overfor regeringen. Jeg tvivler såmænd ikke om, at der er kredse, der ikke har stor tillid til regeringen; jeg ved, at der kan være situationer, hvor een minister er udsat for en vis tillidskrise, og andre situationer, hvor en anden minister kan være udsat for en vis tillidskrise; det går jo i det politiske liv en lille smule op og ned for os allesammen; jeg ved ikke, om der er synderlig grund til at rode så meget rundt heri. Jeg var lidt ked af den bemærkning, det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft gjorde om, at han ikke vidste, om omkostningerne ved den uro, der har hvilet over regeringens politik, kan gøres op i penge. Jeg synes, at i det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts tale var tonen måske en gang imellem mere kraftig — det er ikke ment som en vittighed — end indholdet var, og den lille bemærkning må jeg måske gøre i den atmosfære af forhandlingsstemning og forhandlingsvilje, som regeringen for sit vedkommende lægger for dagen, og som jeg håber i høj grad vil blive lagt for dagen fra oppositionspartiernes side.

Der er rejst store spørgsmål her. Der er rejst spørgsmål om boligstøtteleven, om de vidtgående besparelshensigter, man har. Vi har peget på visse områder; vi er villige til at gå ind i en drøftelse om andre områder. Vi har sagt, at boligstøttelevgivningen og huslejelovgivningen jo ligger her i folketinget. Vi er parat til at aktualisere forhandlingerne herom, også at aktualisere en hurtig forhandling derom, og vi er parat til at gøre det med det sigte: at søge opnået besparelser på dette punkt. Vi er ikke villige til at afgive en deklaration, således som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft var inde på, om, at nu skulle regeringen nok føre en helt anden politik, at nu skulle regeringen nok være pæn og alt det. Skal vi ikke stryge det, skal vi ikke lade det være? Vi er jo dog voksne mænd. Men vi er villige til at gå ind i en saglig drøftelse om den bedst mulige måde at løse den situation

[Stats- og udenrigsministeren.]

på, som landet er inde i, og i så henseende stiller vi, som jeg sagde forleden, til rådighed for oppositionen dels vore forslag, dels vore synspunkter, dels det tekniske medarbejderskab, som administrationen kan yde, også hvis oppositionen måtte ønske at få formuleret visse synspunkter, åbent eller under udvalgsforhandlingerne, i fortrolig form eller i åben form. Vi er villige til at gå ind i en absolut saglig forhandling for at få de spørgsmål løst, som her foreligger.

Jeg hører, der er forskellige synspunkter overfor de forskellige forslag, og det kan ikke overraske. Det overrasker mig dog lidt, at det ærede medlem hr. Alfred Bøgh ikke er glad for det forslag om hjælp til dårligt stillede landmænd, som vi har fremsat. Er det forslaget som sådant, er det tanken som sådan, man er ked af, eller er det udformningen? Jeg har troet efter de mange henvendelser, som dels jeg selv og dels regeringen har fået, at dette forslag var på sin plads. Men jeg erkender uden videre, at hvis landbrugets egne folk ikke mener, at dette beskedne hjælpeforslag, der skal søge at komme de særlig ramte landmænd til hjælp, skal gennemføres, så kan vi naturligvis ikke fra regeringens side gøre den sag til noget kabinetsspørgsmål. Men det er vel også et anliggende, som man rimeligvis bør diskutere sagligt i det udvalg, der nu kommer.

Jeg indbyder til forhandling. Jeg ved godt, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen vil mene, at en sådan indbydelse til bred forhandling, fordomsfri forhandling, saglig forhandling, er et forsøg på fra socialdemokratiets og min side at komme i armene på de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Ole Bjørn Kraft, og at jeg hellere burde forhandle med det ærede medlem, således som han antydede, og høre hans gode råd. Disse råd har aldrig, synes jeg, i nogen praktisk situation været til nogen nytte, så jeg har egentlig anset det for en overflødig henvendelse at foretage også i denne situation.

Jeg og regeringen ser således på hele den situation, vi er inde i, at enten må vi over en forbrugsbegrænsning tilvejebringe den fornødne balance og et udgangspunkt for

en fremtidig bedring af vor valutastilling, eller også må vi se i øjnene, at en betydelig arbejdsløshed bliver resultatet. Det er disse to ting, valget i virkeligheden står imellem. Det er ingen morsom opgave for en regering — det var det ikke for det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i sin tid, det var det ikke for mig i sin tid som finansminister, og det er det ikke for denne regering i øjeblikket — at møde med en række ubehagelige forslag, som naturligvis ingen vælger, ingen borger herhjemme kan synes om. Men står man overfor valget mellem en politik, der må sigte mod en forøgelse af arbejdsløsheden, en kraftig forstærkelse af den pengepolitik, som nu måtte føres, og så den metode, vi foreslår, en begrænsning af forbruget for at søge tilvejebragt balance i vor valutasituation, ja, så må vi, hvor ubehagelig fremgangsmåden end er, vælge forbrugsbegrænsningens vej.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, at jeg havde givet ondt af mig overfor protesterne fra arbejdspladserne. Nej, det synes jeg ikke jeg har; det ved jeg i hvert fald ikke af at jeg har. Jeg har opfordret de socialdemokratiske arbejdere til ikke at medvirke til det kommunistiske protestmageri, og det står jeg ved. Nu har kommunisterne og „Land og Folk“ sat alt ind, tekstplads og mødearrangementer, for protesthistorier omkring Tysklandsproblemet. Nu er [dette blevet en lille smule uaktuelt, altså kører man over på en voldsom protestaktion omkring de foranstaltninger, der her er foreslået.

Hvad jeg har sagt til mine partifæller — og det er formodentlig min ret — det er, at jeg synes ikke, de skal lade sig misbruge igen, og jeg har da også haft den store tilfredsstillelse — det har vi vel alle — at kunne konstatere, at det store protestopbud, der var arrangeret her til folketinget i dag, kun bestod af ca. 300 mennesker. Jeg synes, det er rart, at man ikke fik mere ud af det balladeforsøg, der her var etableret.

Disse mine bemærkninger er ikke et forsøg på at gå ind i en diskussion i enkeltheder, i detaljer, det er en opfordring til at samarbejde og finde vej ud af vanskelighederne, og det er en erklæring fra regeringens side om villighed til fordomsfri, saglig drøftelse i det udvalg, der nu kommer.

Finansministeren (Kampmann): De udtalelser, som de ærede ordførere har knyttet til min fremsættelsestale, giver mig ikke anledning til mange og lange bemærkninger. Der er dog et punkt, som jeg gerne vil gå lidt nærmere ind på, bl. a. fordi jeg ved, at det spiller en stor rolle ikke alene her i salen, men også ude omkring i befolkningen. Det er spørgsmålet om muligheden for yderligere besparelser på statens budget.

I min fremsættelsestale gik jeg ret indgående ind på de forskellige punkter, hvor jeg mente det var muligt at foretage besparelser. Jeg har nu hørt bl. a. af det ærede medlem hr. Alfred Bøgh og det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, at man ikke er tilfreds med det resultat, jeg er nået til; jeg forstod også på det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at han godt kunne ønske, at vi kunne nå lidt længere frem. Jeg havde ventet, at de ærede medlemmer — den bemærkning gælder ikke det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, men særlig de ærede medlemmer hr. Alfred Bøgh og hr. Ole Bjørn Kraft — så var kommet med forslag om, hvor det var, partiet venstre og det konservative folkeparti ville spare.

Jeg nævnte ved fremsættelsen, at vi efterhånden havde afviklet de tilskud, vi giver til nedsættelse af priser. Tilbage er mælketilskuddet, og det er regeringens agt at lade det udløbe. Jeg har set referet, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen mener, at der i øjeblikket også gives tilskud for at holde sukkerprisen nede. Det passer ikke; i dag betaler befolkningen produktionsprisen for sukker. Det kan altså ikke være her, besparelserne skal fortages.

Så har børnetilskuddet været nævnt. Jeg var glad for det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborgs) bemærkning om, at hvis man ophævede eller nedsatte børnetilskuddet, ville det betyde skatteforhøjelse. Børnetilskuddet er ligefrem et led i vort skattesystem. Jeg har forstået af det ærede medlem hr. Alfred Bøghs bemærkninger og af tidligere udtalelser af det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at venstre ønsker at røre

ved børnetilskuddet. Var det så ikke rimeligt, om man nu, da vi her i salen har en forhandling om, hvor der kan spares, gav udtryk for, om man ville have børnetilskuddet helt væk, eller om man vil have det nedsat, og i så fald, hvordan man vil begrænse det. Det ville dog give mulighed for, at man kunne drøfte sagen nærmere. Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft sagde ikke noget om børnetilskuddet. Jeg har hørt andre repræsentanter for det konservative folkeparti sige, at man ikke må røre børnetilskuddet. Det ville være et bidrag til diskussionen, hvis man kunne høre lidt om det i aften.

Man har nævnt boligstøtten. Jeg har ikke meget at føje til det, statsministeren sagde. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nævnte, at vi havde forelagt forslag, hvorefter man over beskatning kunne få, jeg tror 145 mill. kr. ind, og det ærede medlem spurgte, hvordan det gik med denne lovgivning. Jeg må have lov at svare: Ja, hvordan går det med den? Jeg har endnu ikke været kaldt til samråd i det udvalg, der behandler dette spørgsmål. Jeg har ikke rigtig forstået, hvor meget man vil gå med til af disse forslag. Men det er også muligt, vi kan forhandle herom. Jeg ser med glæde, at en del af disse forslag gennemføres, og kan vi under forhandlingerne blive enige om at få beløbene ind på denne måde, kan vi måske også snakke os tilrette om nogle af de andre ting, så afgifterne kan sættes lidt ned.

Endvidere er der spørgsmålet om anlægsudgifterne. Jeg mener, jeg i min fremsættelsestale gjorde rede for, at der er skåret alvorligt ned på dem. Efter den linie, der blev lagt i efteråret, sættes der ikke nye arbejder i gang i øjeblikket undtagen i ganske enkelte, specielle tilfælde. Derfor spørger jeg: På hvilke områder er det, man ønsker at staten skal standse anlægsarbejder? Man har altså vanskeligt kunnet finde områder, hvor det kunne gøres. Jeg vil gentage, hvad jeg sagde ved fremsættelsen, at der gang på gang rettes henvendelse til mig fra tingets

[Finansministeren.]

medlemmer, meget ofte fra medlemmer i den side af salen, hvor de konservative og venstres medlemmer sidder. Vi er f. eks. i øjeblikket ude for meget stærkt pres i en bestemt sag, men alligevel står man og siger, at nu må anlægsudgifterne sættes ned. Der må dog være sammenhæng mellem det, man ønsker af finansministeren, og det, man forlanger i dagligdagen.

Endelig blev det nævnt, at der på almindelige civile udgifter kunne foretages yderligere besparelser. Hver gang vi har haft diskussion her i tinget om sparebe- stræbelser, har man sagt: man kan ikke pludselig slå ned på en enkelt post. Det var derfor, jeg mindede om, at vi har haft sid- dende et spareudvalg i lang tid, et udvalg, der har gennemgået post for post, og at det, man nåede til enighed om, var besparelser til 28 mill. kr. Længere var man ikke nået dengang, og det har ikke været muligt at fastholde alle disse besparelser. Jeg gav ud- tryk for, og det vil jeg meget gerne gentage, at man fra finansministeriets og regeringens side gerne vil deltage i nye drøftelser for at finde yderligere besparelser, som der kan opnås tilslutning til, men jeg gør også op- mærksom på, at det er nu, det er nødvendigt at tilvejebringe en forbrugsbegrænsning og det større overskud på statsregnskabet, som skal styrke vor valutastilling.

Jeg forstod på et par af de bemærk- ninger, som det ærede medlem hr. Alfred Bøgh gjorde, at to af de forslag, som fra regeringens side er fremsat netop med hen- blik på imødekommelse af ønsker fra partiet venstre, nemlig lovforslaget vedrørende investeringsfonds og lovforslaget om lån til landbruget — hvad også statsministeren har været inde på — er partiet venstre slet ikke særlig glad for. Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde, at det var det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, der havde rejst spørgsmålet om investeringsfonds. Det har også været rejst fra erhvervslivets side i det udvalg, der har arbejdet med afskrivningerne. Derfor var det ganske rimeligt, at vi, når vi skulle drøfte en stramning af afskriv- ningsreglerne, også tog spørgsmålet om investeringsfonds op. Havde vi ikke taget det op, så går jeg ud fra, man havde spurgt, hvor det var blevet af.

Det ærede medlem hr. Alfred Bøgh mente, at en lov om lån til landbruget ville give et frygteligt papirvælde. Jeg for- står ikke den indvending, men kan det ærede medlem finde andre udveje til i visse til- fælde at komme landmænd, der er be- trængt, til hjælp, er vi meget villige til for- handling herom.

Det ærede medlem hr. Alfred Bøgh gjorde gældende, at benzinbeskatningen ville medføre en stigning af omkostnings- niveauet. Det kan naturligvis heller ikke fuldstændigt bestrides. Det ærede medlem var inde på, at landbruget herigennem også fik øgede omkostninger, men det kan vel i denne forbindelse være rimeligt at minde om, at landbruget er det erhverv, der i så henseende er gunstigst stillet, idet mange landmænd jo har adgang til at købe afgifts- fri benzin.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft gentog hele den argumentation om penge- udpumpning, som gang på gang har været fremme, og alle de bebrejdelser for at pumpe penge ud, som er rettet imod mig i dagspressen. Jeg har tidligere gjort op- mærksom på, at pengemængden ikke er steget under denne regering. I 1953 steg den med 100 mill. kr., men i 1954 faldt den med 50 mill. kr., og i indeværende år er den faldet yderligere. Det er rigtigt, at hvis vi havde ladet pengemængden falde med hele stigningen i valutaunderskuddet — og jeg forstår, at det er en sådan tanke- gang, det ærede medlem og også det ærede medlem hr. Viggo Starcke var inde på — var resultatet blevet, at renten var blevet langt højere, at kreditstramningen var blevet langt stærkere, og jeg kan da ikke tro, at man ønsker det i den nuværende situation. Det var også ejendommeligt at høre det ærede medlem hr. Viggo Starcke på een gang bebrejde os, at vi havde pumpet penge ud, og at renten var for høj.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft var inde på, om det er rimeligt, at finans- ministeren har ret til at foretage overtræk i nationalbanken. Her må jeg først gøre opmærksom på, at forholdet mellem finans- ministeriet og nationalbanken ikke kan læses ud af en enkelt konto. Det har iøvrigt været praksis i over 25 år, at der kan fore- tages overtræk. Det skete hyppigt i 1930erne, og man affandt sig dengang fra alle sider

[Finansministeren.]

dermed, og det er også sket gang på gang nu i efterkrigsårene. Når man nu retter så stærke bebrejdelser mod mig, må jeg måske minde om, at også den borgerlige regering, regeringen Erik Eriksen, overtrak med betydelige beløb. Fra november 1950 til december 1951 blev der ialt trukket 400 mill. kr. i nationalbanken, og overtrækket var 465 mill. kr., da det var på det højeste. Det er altså ikke noget, der specielt er sket for den socialdemokratiske regering.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft mente, at jeg havde lagt tvivl for dagen med hensyn til, om de forslag, vi har fremsat, var tilstrækkelige, hvor stort omfanget af forbrugsbegrænsningen ville blive, og hvor hurtigt den ville virke. Jeg synes, jeg i min fremsættelse gav en ærlig fremstilling af tingene. Jeg gjorde opmærksom på, at jeg, hvis disse forslag blev gennemført, ikke ventede, at det ville få øjeblikkelig virkning, og det er begrundelsen for, at der er foreslået 2 års gyldighed; idet der så skulle være mulighed for ikke alene at få balance, men også for at få påbegyndt den opbygning af bankreserverne, som vi alle stiler imod. Men når nu det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft spørger mig, om vi finder, at de forslag, vi har fremsat, er tilstrækkelige, må jeg så spørge det ærede medlem — det kan også gælde det ærede medlem hr. Alfred Bøgh: Hvilke forslag har man at stille fra venstres og de konservatives side, hvorom man kan sige her fra talerstolen, at det vil være tilstrækkeligt, hvis man gennemfører dem? Vi hørte ikke meget herom i de første indlæg fra de ærede medlemmer.

Oluf Pedersen: Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger i denne vigtige sag.

De foreliggende forslag om forbrugsbegrænsning gennem forbrugsafgifter og told og hertil knyttede obligationer er jo en afgørende nydannelse, som jeg mener kræver længere tids overvejelse, og jeg tror, det vil være til landets gavn, at man ikke forhaster sig, selvom det så skulle ske, at det hele ikke blev til noget.

Jeg ser sådan på det, at disse forslag, i første linie er udsprunget af den højtærede økonomiministers spådomme. Det har imidlertid vist sig, at den højtærede minister

tidligere har været en meget dårlig spåkone. For 5 år siden havde den højtærede økonomiminister fået onde drømme om, at en importregulering var nødvendig. Det resulterede i, at importørerne dækkede sig ind, vi fik visse valutavanskeligheder, og det endte med regeringens selvmord i 1950.

I fjor kom samme minister med sit lysyn om balance, og det smittede regeringen og folketinget, så man gik til skattelettelse og store lønforhøjelser langt udover pristalsstigningen. Ja, selv det danske landbrug fik sat driftslederlønningen og eget arbejdsvederlag op i regnskabet, som er afgørende for forrentningsprocenten, med det resultat, at forrentningsprocenten faldt, således at landbruget blev kriseram, og man gik til nedsættelse af den amtskommunale grundskyld. Til trods for at landbrugets eksport viste sig at være steget med $\frac{1}{4}$ milliard kr., blev der et underskud på $\frac{1}{2}$ milliard kr.

Nu kommer den højtærede økonomiminister for tredje gang for at lave ulykker ved sine efter min opfattelse gale spådomme. Nu fortælles det, at nu får vi $\frac{1}{2}$ milliard kr. i underskud, ud fra en efter min opfattelse forkert slutningsdragen. Ministeren har forset sig på svindet i valutakassen i de første 2 måneder. Man har gjort det op til 95 mill. kr., men såvidt jeg ved, modsvares dette underskud dels af afdrag på gælden, dels af øget valuta i de private banker, således at der slet ikke foreligger noget underskud som det, der her er tale om.

Dernæst siger ministeren, at man må regne med, at den dårlige høst og det slette bytteforhold vil føre til, at underskuddet bliver meget større endnu. Det tror jeg slet ikke på, for ministeren glemmer, at hvis det danske landbrug får en mindre indtægt, har det en sådan tilpasningsevne, at det også får en mindre udgift, og det gælder også de øvrige borgere. Den opfattelse, at hvis landet bliver fattigere, giver det underskud på valutaregnskabet, er ikke rigtig, de to ting har ikke noget med hinanden at gøre. Jeg tror, det er meget vigtigt, at man bliver klar over det, for det har jo betydning med hensyn til, om man skal gennemføre de her foreslåede foranstaltninger. Det er jo sådan, at hver gang vi har haft et rigtig godt år, får vi underskud. I 1950, der var rekordår,

[Oluf Pedersen.]

fik vi underskud, og i fjor fik vi underskud, fordi vi troede, det stod så godt til; men såsnart der som i dag, er en, om jeg så må sige, pessimistisk stemning, er der ingen fare for valutaunderskud. Det tror jeg man må tage med i sine betragtninger.

Hvad angår selve den økonomiske års-oversigt, mener jeg, at de slutninger, ministeren drager deraf er forkerte; på den anden side må jeg sige, at det er et fortrinligt værk, for efter min opfattelse viser dette årsskrift, at jeg har ret i mine betragtninger. Jeg læser det nemlig lige stik modsat den højtærede minister.

Ser man på tabel II, side 31, viser det sig, at der målt i uforandret pengeværdi, målt i 1949-kroner, fra 1947 til 1954 var en stigning i landets samlede indtægter på ca. 25 pct. eller over 4 milliarder kr. Ser man på de enkelte år, vil man opdage, at i 1950—51, da den høje beskatning blev gennemført under ministeriet Erik Eriksen-Kraft, fik vi ingen stigning. Man må altså være klar over, at forbrugsbegrænsende skatter, som man nu igen taler om, modvirker en stigning i den fælles indkomst, virker, om jeg så må sige, stik imod det, der vel i og for sig var hensigten. Som følge af de skatter, der blev gennemført i 1950—51, steg arbejdsløsheden med 10 000 i 1951 og med 20 000 i 1952.

Det er også meget interessant, nu da vi står overfor skatter af denne art, at se tabel IV, side 33, som viser, hvorledes disse indtægter er blevet brugt. Er det rigtigt, at vi bruger for meget, er det rigtigt, at den almindelige befolknings forbrug er for stort? Jeg må sige, at når jeg ser på stigningen i forbruget, får jeg den stik modsatte opfattelse. Det offentlige forbrug er ifølge tabellerne steget med 30 pct., medens det private forbrug af ikke-varige goder, som man giver skylden for underskuddet i valutakassen, kun er steget med 10 pct., medens produktionen i samme tidsrum er steget med 25 pct. Det var dette private forbrug, man satte ned, da man gennemførte beskatningen i 1951—52.

Ser man derimod på forbruget af de varige goder, som den velhavende del af befolkningen kan skaffe sig, viser det sig, at dette er steget med 40 pct. Motorkøretøjerne er steget med 400 pct.; det er her, forbruget

er steget — og steget stærkere end produktionen i det danske samfund.

Jeg synes, det er meget dristigt, når man ved, det ligger således, at rette dette angreb mod den fattige mands forbrug. Jeg mener, det skal slås fast, at det almindelige forbrug er steget meget mindre end produktionen, og erfaringerne fra 1951—52 lærer os, at en nedsættelse af dette forbrug i første linie kommer til at påvirke beskæftigelsen og giver arbejdsløshed. Jeg personlig har den opfattelse, at et samfund altid er tjent med vellønnede arbejdere. Når arbejdslønnen har en god størrelse, betyder det en god smørelse og stor produktion. Det tror jeg man skal gøre sig klart, og jeg kan ikke forstå, at man her fra regeringens og folketingets side vil kaste sig over de fattigste; jeg synes, det er helt uberettiget. Naturligvis vil jeg ikke benægte, at der har været valutavanskeligheder, og jeg vil heller ikke nægte, at det var rart, om man kunne få billigere penge og komme ud af den hårde kreditstramning, men jeg vil gerne slå fast, at efter min opfattelse er det, man foreslår nu, værre end det, vi har i øjeblikket.

Jeg vil her henvide til en kronik i „Politiken“ for den 10. marts 1955 af professor, dr. polit. Jørgen Gelting, som jo er kyndig på disse områder — jeg ser, at han var medforfatter af nationalbudgettet i 1951, en af dem, der havde ansvaret for dette, og som altså kender noget til disse ting. Professoren omtalte i sin kronik det forhold, jeg her har fremdraget, at forbrugernes andel i nationalindkomsten har været faldende, og det er derfor, siger professoren, ikke forbrugerne, der er skurken i stykket. Han føjer dertil, at man kan påvise, at forbrugsbegrænsende afgifter forudsætter, at man er villig til at tage en tilstrækkelig stor indtægtsnedgang og arbejdsløshed med i købet. Han siger herom — jeg beder om tilladelse til et ganske kort citat —:

„Man har ganske vist hævdet, at en forbrugsbegrænsende finanspolitik i modsætning til en skærpelse af kreditpolitikken *ikke* vil ramme produktion og beskæftigelse. Men dette er i åbenbar strid med både erfaringen og den sunde fornuft.“

Der er al mulig grund til at tro, at professor Geltings betragtninger er rigtige. Det var, hvad jeg ventede skulle blive resultatet

[Oluf Pedersen.]

af de Thorkil Kristensenske skatter, og det blev også resultatet. Professoren mener i dag, at hvis man gennemfører forbrugsbegrænsende skatter til et beløb af ca. 400 mill. kr., som man taler om her i dag, vil det betyde en nedgang i beskæftigelsen på 20 000 helårsbeskæftigede. Derefter siger professor Gelting — jeg beder om tilladelse til et kort citat —

„Der foreligger ikke nogen kritisk udvikling, der kan retfærdiggøre overilede dispositioner.“

Jeg synes, at det også fremgik af den højtærede ministers tale, at der ikke er nogen grund til at træffe overilede dispositioner. Men jeg mener, det vil være overilet, hvis man gennemfører en forbrugsbegrænsning som den, der her er foreslået, med den deraf følgende meget store arbejdsløshed, som går ud over andre end dem, der har foranlediget det store forbrug.

Ole Bjørn Kraft: Jeg har bedt om ordet blot for at gøre nogle ganske få bemærkninger til de udtalelser, der er blevet fremsat fra den høje regerings side.

Den højtærede statsministers tale her i aften gik ligesom på den melodi: ja, der skal jo siges noget, og oppositionen må naturligvis også fremsætte sine synspunkter, men skal vi ikke hurtigst muligt lægge det til side, det har jo i virkeligheden ikke nogen betydning, det er vel ikke så alvorligt ment. Jeg tror, at den højtærede statsminister har ganske uret i at tage på denne sag på den måde. Jeg tror, det er nødvendigt og nyttigt, at vi her ved indledningen til de drøftelser, der skal finde sted, fremsætter vore grundsynspunkter, vor vurdering af den økonomiske situation, landet er i, og de forudsætninger, ud fra hvilke vi går til behandlingen af de meget alvorlige spørgsmål, det her drejer sig om. Statsministeren sagde, at han havde haft en fornemmelse af, at der var en baggrund af fælles forståelse. Ja, der er en fælles forståelse for, at landet er i meget store vanskeligheder, efter vor opfattelse i høj grad på grund af en forfejlet regeringspolitik. Jeg fornemmede imidlertid ikke i statsministerens tale noget, der kunne vise, at den højtærede minister ret havde forstået baggrunden for de udtalelser, vi

har fremsat. Jeg har stadigvæk mine tvivl om, at der er en forståelse mellem os om veje og midler og forudsætninger. Det er rigtigt, at der — jeg kan godt bruge det udtryk, den højtærede statsminister anvendte — både hos venstres ordfører og mig har været en tendens til at opstille nogle forudsætninger, men jeg vil gerne sige til statsministeren, at vi tager disse forudsætninger alvorligt, vi tager dem meget alvorligt. Der er indhold i disse forudsætninger, og de kan ikke uden videre fejles til side.

Som jeg sagde i min første tale i dag, ville vor holdning i høj grad være bestemt af, om den høje regering forstod denne alvor og kunne indgive os en tillid til, at en anden politik ville blive ført, og derfor er vi ikke tilbøjelige til, således som statsministeren mente, at stryge alt dette. Dertil er sagen for alvorlig, dertil er vor opfattelse i disse spørgsmål for fast. Vi har ikke lyst til at medvirke til gennemførelse af nye omfattende foranstaltninger uden garanti for, at resultaterne ikke bliver sat overstyr, såsnart valutavejret er klarert en smule op. Det er det, vi har oplevet tidligere, og det vil vi ikke medvirke til og have ansvaret for en gang til.

Vi håber, at der vil brede sig en almindelig forståelse af, at der trænges til garantier, at hvis vi gik til disse omfattende foranstaltninger, der ville lægge meget tunge byrder på befolkningen, så måtte de også være tilrettelagt således, at befolkningen ikke igen om et halvt år eller et helt år skal møde en ny krise og nye krav og dermed en stadig stigning af afgifternes højde og skatternes højde uden nogen som helst mulighed for at se dem nedbragt. Det vil jeg gerne sige alvorligt til statsministeren, fordi jeg synes, at den højtærede statsminister ligesom tog for let på det.

Det kan vel ikke nytte noget, at jeg siger til statsministeren, som jeg har gjort det før, at jeg tror, tinget ville glæde sig, hvis statsministeren ville lade være med at give karakter til de enkelte ordførere, men jeg har jo lov til at leve i håbet derom.

Til den højtærede finansminister vil jeg gerne sige, at jeg synes ikke, han havde ret, når han sagde, at vi ikke havde peget på nogen besparelsesvej. Vi har talt om alle

[Ole Bjørn Kraft.]

de omfattende anlægsudgifter. Ministeren sagde deroverfor: ja, men så kommer man og lægger pres på fra den ene eller den anden side. Det var ikke det, jeg i det væsentlige tænkte på. Jeg tænkte på den store mulighed, der eksisterer for, at det, der gennemføres, kan gennemføres billigere, end det sker. Jeg er overbevist om, at ved en omhyggelig gennemgang af statsadministrationen på en lang række områder vil man uden at standse gennemførelsen af ting, der er vigtige, kunne gennemføre dem til lavere priser, og derigennem vil der kunne opnås meget betydelige besparelser.

Jeg skal ikke genoplive diskussionen om pengeudpumpningen, men jeg synes ikke, den højtærede finansminister gav svar på min redegørelse for forholdet mellem overtrækket i nationalbanken og statsfinanserne, og det var det centrale i det, jeg havde at sige om dette spørgsmål. Det er fuldstændig rigtigt, at der også under den venstre-konservative regering fandt overtræk sted i nationalbanken, men vi erkendte den fare, som derigennem opstod, de konsekvenser, som fulgte af det system, at man blot trak pengene ud af nationalbanken og brugte dem til statens forskellige formål. Derfor ændrede vi systemet, derfor begyndte vi udstedelsen af byggeobligationer, således at vi inddrog den samme sum, som blev sendt ud, men dette system forlod den højtærede finansminister, da han overtog sin høje post, og det er det, vi bebrejder den høje regering og finansministeren, fordi vi er overbevist om, at en meget stor del af de vanskeligheder, vi nu lever i, just skyldes dette.

Jeg vil gerne slutte med at sige blot et par ord til den ærede ordfører for det radikale venstre, hr. Bertel Dahlgaard. Jeg går ud fra som en selvfølge, at de udtalelser, det ærede medlem fremsatte, ikke indeholdt nogen insinuation om, at jeg på nogen måde skulle have røbet de fortrolige oplysninger, regeringen i dag har givet os. Det er en selvfølge. Jeg vil gerne til det spørgsmål, det ærede medlem rejste, blot sige dette, at jeg ikke har kendskab dertil, og at jeg blev meget forbavset, da jeg i morges åbnede min avis og så den omtale, som her fandt sted.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Må jeg i anledning af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts udtalelse sige, at jeg har ikke et øjeblik tænkt mig muligheden af, at det ærede medlem personligt skulle stå bag disse oplysninger; men det ærede medlem vil sikkert forstå mine bemærkninger, når jeg i dag ser, at den konservative provinspresse i aften havde indgående meddelelser om enkelt-heder i lovforslagene.

Jeg står her med et af de mest udbredte blade i Jylland, som skriver, at på tekstilvarer vil man lægge en afgift på 10 pct. Afgiften skal omfatte alt, hvad der kan betegnes som beklædning, tøj, knapper, besætning, paraplyer, skotøj, lædervarer, fibervarer, legetøj, ure, grammofooner, radioer, fjernsynsapparater, barberblade, elektriske barbermaskiner og plasticvarer. Jeg tror, det ærede medlem vil erkende, at det er et udmærket sortiment at læse for den, der vil hamstre.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Et par af mine partifæller har sagt til mig, at min bemærkning før til det ærede medlem hr. Alfred Bøgh virkede personligt nedsættende for ham. Jeg beklager; hvis det har virket sådan, er jeg ked af det. Jeg havde selv opfattet den som venligt ment, men jeg indrømmer, at det kan gå os allesammen sådan, at en ting formuleres anderledes, end den er ment, og jeg beder derfor det ærede medlem hr. Alfred Bøgh modtage min undskyldning. Jeg har ikke tilsigtet nogen som helst personligt nedsættende bemærkning hermed.

Må jeg dernæst sige til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, at jeg kan ikke rigtig se, at det ærede medlem har nogen anledning til at mene, at jeg tager let på tingene. Den regering, jeg er leder af, fremsætter her en serie lovforslag, som unægtelig er ret hårdhændede, og som ingen vil bestride er ret vidtgående. Jeg tager ikke let på tingene, tværtimod. Jeg har i min korte replik simpelthen spurgt: Hvor meget fører det til, at vi fortsætter med den evige oprensning af, hvad den ene er skyld i, og hvad den anden er skyld i, og alle de ting, som nu er sagt indtil trivialitet på møderne rundt

[Stats- og udenrigsministeren.]

omkring? Jeg har spurgt, om ikke det var rimeligt, at vi nu kommer til at tale sagligt om tingene, som de foreligger. Hvis jeg ikke husker forkert, var det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts konklusion den, at der måtte finde en konsekvent afvikling sted af boligstøttelovgivningen, at der måtte gennemføres effektive spareanstrengelser, og at der måtte træffes aftaler om trækket på nationalbanken. Såvidt jeg forstod, var det de tre punkter, det ærede medlem var inde på.

Jeg har sagt, at spørgsmålene om boligstøttelovgivningen og huslejelovgivningen er til behandling i udvalg. Ja, men lad os dog så gå i gang med at forhandle dem til ende; lad os se at nå frem til et resultat på dette punkt. Vi er villige til at forhandle, også med besparelser for øje; vi er villige til at drøfte de besparelser, man har, udover hvad regeringen for sit vedkommende er kommet med. Vi er villige til at drøfte, om grænserne for ydelse af børnetilskud i lovforslaget om børnetilskud kan diskuteres, også udfra et besparelsessynspunkt.

Med hensyn til trækket på nationalbanken ved jeg ikke, hvad det ærede medlem forestiller sig. Jeg ved ikke, hvad det ærede medlem tænker sig, for det høje tings finansudvalg får regelmæssige opgørelser, som mig bekendt — det gjorde de i min tid, og det gør de også nu — kommer måned for måned, således at finansudvalget kan kontrollere og foretage indgreb, og således at man i givet fald kan rejse sagen her i folkettingen. Men hvis det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft kan konkretisere, hvad han har forestillet sig med dette spørgsmål, er vi villige til at drøfte det. Jeg har jo deltaget i så mange drøftelser om netop den side af sagen ved så mange lejligheder tidligere, at jeg tvivler på, man kan finde en egentlig konkret form for et forslag på dette område.

Aksel Larsen: Den højtærede statsminister tager fejl, når han gentager, hvad han har sagt til et eller andet blad, at da kommunisterne og „Land og Folk“ så længe har skrevet og protesteret med hensyn til Tysklandsspørgsmålet, og da det nu ikke

mere er så aktuelt, så går vi over til at protestere mod de indirekte skatter.

Vi finder, at spørgsmålet om Tysklands genoprustning stadigvæk er aktuelt. Men statsministeren må virkelig undskylde mig. Når regeringen kommer med en sådan buket af forslag om indirekte skatter og andre nedskæringer, kan han da ikke forlange, at vi skal tie stille og lade være med at skrive om det i „Land og Folk“ og lade være med at tale om det på møder ude i landet. I hvert fald agter vi ikke at lade være med at skrive og tale om det.

Statsministeren synes at mene, at arbejderne er ganske godt tilfredse med de lovforslag, man kommer med her. Dér tror jeg han tager fejl; arbejderne er aldeles ikke tilfredse. De finder det urimeligt, at man vil lægge byrder på dem, når de arbejder og producerer mere, end det nogen sinde før har været tilfældet i Danmarks industrielle historie; og de er i særlig grad — og med rette — fortørnede over, at man nu ved dette lille fikse nummer med opsparingsbeviserne — hvis forslaget altså går igennem — vil gøre pristalsreguleringen af lønningerne illusorisk. Hvis arbejderne på en arbejdsplads kommer i konflikt med arbejdsgiveren — f. eks. om et rationaliseringsspørgsmål — og de så i berettiget mistillid til den faste voldgiftsret griber til strejke, bliver den karakteriseret som ulovlig, og så holdes der mange og indtrængende taler for dem om, at de har at være så gode at overholde overenskomsterne, for overenskomster må man ikke bryde. Nuvel, i overenskomsterne står, at der skal finde pristalsregulering af lønningerne sted. Denne pristalsreguleringsbestemmelse er ikke tilfredsstillende, den giver langt fra fuld dækning for prisstigningerne, den giver i bedste fald forsinket dækning. Men nu kommer regeringen og vil i praksis sætte den ud af kraft derved, at den vil forhøje en mængde varepriser, og dernæst vil den give arbejderne nogle opsparingsbeviser med det løfte, at om 10—15—20 år kan de eventuelt få pengene igen. Det hele er jo lavet udelukkende, for at man på den snilde måde kan forhindre pristallet i at stige, selvom priserne stiger. Statsministeren kan være sikker på, at det er der ganske specielt utilfredshed med på arbejds-

[Aksel Larsen.]

pladserne, og dér har man også den formening, at man har så travlt med at få dette her gennemført, fordi man regner med, at der så ikke er tid til for arbejdspladser og fagforeninger at nå at reagere i det, man kalder rette tid, nemlig inden forslagene er vedtaget.

Statsministeren siger, at enten må man gennemføre det, der her er foreslået, eller også noget lignende. Man vil altså skære befolkningens forbrug ned, ellers vil vi få en betydelig arbejdsløshed. Det er ikke en rigtig måde at fremstille tingene på. Vi vil under alle omstændigheder få en betydelig arbejdsløshed; den vil ikke blive mindre på grund af de foranstaltninger, man nu foreslår gennemført, den vil blive større, for folk vil naturligvis begrænse indkøbene af disse eller andre varer, og der bliver mindre efterspørgsel herhjemme. Så kan regeringen godt forsøge at lade, som om den tror, at blot indkøbene herhjemme bliver begrænset, vil de varer, der ikke bliver købt af den danske befolkning, blive eksporteret, men det har man jo ingen som helst garanti for, og man er ikke i stand til på nogen som helst måde at sandsynliggøre det. Nej, renteforhøjelse, kreditstramning, indirekte skatter, alle disse kriseforanstaltninger, der påstås at skulle rette valutaen op, men ikke retter valutaen op, får bl. a. som følge en alvorlig arbejdsløshed, en alvorlig nedgang i beskæftigelsen, og det er et forsøg på at få det til at gå lidt mere smertefrit blandt arbejderne, når man overfor dem fremstiller det, som om valget står imellem at få valutaen rettet op eller arbejdsløshed. Men det, der er sandheden, er, at dette modvirker ikke arbejdsløsheden; det vil bevirke yderligere arbejdsløshed.

Den højtærede statsminister siger dernæst, at han har ikke følt trang til et få noget råd af Aksel Larsen, for Aksel Larsens råd har aldrig været til nytte. Ja, ja, det kan godt være, statsministeren mener det. Jeg kan huske fra maj måned 1945, da jeg var medlem af en regering, som den højtærede statsminister også var medlem af, at jeg da gav det råd, at man skulle afskaffe den lede tøjsskat. Ja, vi måtte ganske vist gentage det råd i fire på hinanden følgende ministermøder, før vi i den daværende statsministers trontale kunne få noget løfte om

den lede tøjsskats afskaffelse, men det lykkedes da tilsidst. Det er muligt, den nuværende statsminister ikke syntes, det råd var til nogen nytte, men jeg tror i hvert fald, befolkningen syntes, det var den til nytte, at man dengang fik tøjsskatten afskaffet. Jeg tror også, befolkningen vil synes, det er et godt råd, når vi siger, man skal lade være at genindføre den lede tøjsskat, som regeringen nu kommer med forslag om.

Endelig er der den diskussion — hvis man kan kalde den sådan — der har været mellem regeringen og de borgerlige partier i dette møde. Det er jo en besynderlig form for diskussion; man går fra begge sider ud fra som noget, der er bevist, at valutakrisen skyldes befolkningens for store forbrug, og at det, der skal til, er en forbrugsnedskæring — til trods for at man ikke på nogen som helst måde har kunnet bevise eller sandsynliggøre, at sådan forholder det sig. Jeg har fortalt om kommunisternes mening om årsagerne til valutakrisen; det har man forsigtigvis ikke forsøgt at imødegå, og det begriber jeg så uhyre vel, for årsagen til valutakrisen er netop, at Danmark fører en udenrigspolitik og driver en form for udenrigshandel, som *skal* føre valutakrise med sig, og medmindre man vil ændre denne udenrigshandelspolitik, medmindre man vil spare på de områder, hvor besparelser virkelige kan nytte — jeg tænker på det militære område — kommer vi ikke ud af disse bestandige valutakriser. Men regeringen og den såkaldte borgerlige opposition føler ikke trang til at diskutere dette; de lader, som om der kun er eet at gøre, nemlig at skære befolkningens forbrug ned, og jeg tvivler ikke om, at de sådan set er enige om, at det bør gøres, selvom de ikke selv kan tro på, at det kan hjælpe på valutaen.

Iøvrigt føres diskussionen på den måde, at den højtærede statsminister og den højtærede finansminister kappes om at overgå hinanden i bønfaldende anmodninger til venstre og de konservative. Nu har man igennem 2—3 uger inviteret disse to partier til fortrolige forhandlinger — eller som det hedder: samtaler, forhandlinger er det åbenbart ikke blevet til — med regeringen for at få dem til at sige, hvad de vil have regeringen skulle gøre. Det har de åbenbart ikke gjort i disse samtaler, og altså fortsættes samtalerne her fra folketingets taler-

[Aksel Larsen.]

stol, idet statsministeren og finansministeren beder venstre og konservative om dog at give besked. Vil I dog ikke være så venlige at sige os, om I vil være tilfredse med det, vi foreslår? Vil I ellers have noget andet, og hvad skal så det være? Vil I, at vi skal afskaffe børnetilskuddet, vil I så ikke være så elskværdige at sige det? Eller hvis I vil have det beregnet på anden måde, så fortæll os det dog! Har I nogle nedskæringer på statsbudgettet, så kom dog frem med det! Vi beder om at få besked.

Jeg kan ikke mindes fra min tid her i folketinget, at nogen regering så ydmygt og bønfyldende har henvendt sig til den officielle opposition og spurgt: Vil I ikke være så flinke at fortælle os, hvad vi skal gøre, så skal vi nok gøre det for jer. Det bekræfter efter min mening, hvad jeg var inde på i min første tale, at regeringen er politisk syg efter at komme i realitetsforhandlinger med de to partier, der i den daglige agitation overfor arbejderne kaldes den hvidlevrede reaktion, og at den er syg efter at få lov at blive siddende, om så blot ved at gennemføre venstres og de konservatives politik. Derfor forekommer det mig, at de bemærkninger, jeg har fremsat om dette i min første tale, var fuldkommen berettigede. Det forekommer mig, at regeringen virkelig af al magt bestræber sig for at få et forlig med de ærede medlemmer hr. Ole Bjørn Krafts og hr. Erik Eriksens partier, og så må man tillade mig at være af den mening, at sådan burde et parti, der har sine tilhængere i arbejderklassen og har fået sine stemmer væsentlig fra arbejderne, ikke optræde.

Måske er kommunisterne ene om at mene dette i dag; men der var i hvert fald en gang, da der var andre, der mente noget lignende, og det er jeg i stand til at dokumentere, hvis jeg kan få den højtærede formands tilladelse til at citere et par vers af et lille digt, der engang blev skrevet af en af arbejderbevægelsens håbefulde rimsmede — et digt, som hedder „Storskryderen“.

Deri forekommer bl. a. følgende vers:

„Han er ungdommens mand med sin fuldeste kraft.

Han er glad for det nye, der gærer.

Intet ungt har et varmere venskab vel haft,

hør de ord, hvormed han det bærer:

„Gå den vej, der er lige — det lumpne forlig

skal I aldrig ta på Jeres kappe:

I, de unge, skal hade al uret og svig. —

I skal nyskabe, ikke blot lappe!“

Og ved valgdagens fest er hans klangfulde røst

som den lur, der det nye forkynnder:

„Se, hvor solen står op, kammerater i øst,

nu skal hævnnes for fortidens synder.

Ingen magt kan os standse på vejen, vi går,

ingen svig og bedrag kan os hemme,

vi vil skabe bag fanen en arbejdets vår, vi skal vide hver modstand at tæmmel!“

Han er valgt. Han blir stor og får magt som en gud,

er på hat med de glade og mætte.

Han tar gerne forlig, som så straks på hans bud

må forstås som det eneste rette.

Og i skarnspandens mugne og stinkende gem

kan du se hans citater på bunden.

De var kønne, da valgdagens brus bar ham frem,

men nu — — de er tomme i grunden.“

Jeg tror, statsministeren kender det digt — han har selv skrevet det. (Bifald fra tilhørerpladserne).

Formanden: Tilhørerne må forholde sig roligt.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg forstår godt, at her i salen må tilhørerne forholde sig roligt; men når ens

[Stats- og udenrigsministeren.]

ungdomsdigt får bifald fra galleriet, kan man jo ikke andet end føle sig smigret derved. Det er et udmærket digt, det ærede medlem hr. Aksel Larsen har citeret — et digt, som er skrevet ud af det unge sind, som man lykkeligvis stadigvæk er i besiddelse af. Nu står jeg i en situation, hvor jeg ikke kan regne med, at der foreligger nogen som helst anden mulighed for en løsning af de forhåndenværende problemer end et forlig, og da jeg ikke har til hensigt at slutte et forlig af samme karakter som det, jeg har karakteriseret i min ungdoms formulering, tror jeg nok, det går med at holde samvittigheden i orden.

Jeg har i de bemærkninger, jeg har gjort, efter det ærede medlem hr. Aksel Larsens mening lagt op til simpelthen bønfoldende at bede om det ene og det andet. Nej, det har jeg ikke. Jeg har sagt — som en mindretalsregering må sige — at her ligger en opgave, som de partier, der føler ansvar, må samles om; dem har kommunisterne aldrig hørt til, de har nøjedes med at skælde ud over alting. Jeg har som oppositionens ordfører i denne sal været med til i 1950 og i 1951 at slutte forlig, nødvendige forlig, med venstre og de konservative, da de havde regeringsansvaret, og jeg mener, der er rimelighed for nu, da jeg selv står med regeringsansvar, da opgaverne er store, at anmode om virkeligt medarbejde, og den anmodning har jeg rettet til de partier, der tidligere har samarbejdet — ikke til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, for han har aldrig været med dér, hvor et stykke praktisk arbejde skulle gøres.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Nej, det kan godt være, at statsministeren ikke syntes, det var syndelig praktisk, at den lede tøjsskat blev afskaffet i 1945, men det blev den altså alligevel på kommunisternes initiativ.

Hvad det angår, at der ikke skulle være nogen som helst anden vej end den, regeringen har anvist ved sine forslag — et forlig om forbrugsbegrænsende foranstaltninger — så ved den højtærede statsminister godt, at det ikke er rigtigt. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har ligesom jeg foreslået besparelser på militærbud-

gettet. Hvis regeringen vil komme med forslag om besparelser på militærbudgettet, er den bomsikker på stort flertal, ikke alene ude i befolkningen, men også her i denne sal. Det kan gennemføres. Hvis regeringen vil komme med forslag om handelspolitiske foranstaltninger, der kan rette valutaen op, vil den også have et flertal i denne sal — forleden stod det ærede medlem hr. Sønderup i Vestjylland og holdt en tale om at genoptage handelsforhandlinger med Sovjetunionen. Jeg tror derfor, at hvis regeringen gør noget sådant, vil den også være sikker på flertalsdækning i denne sal. Det er altså urigtigt, at der ikke findes nogen anden vej frem for regeringen end et forlig, hvorved man nedskærer befolkningens forbrug i almindelighed og arbejderklassens i særdeleshed.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): I samme øjeblik det ærede medlem hr. Aksel Larsens partifæller dér, hvor de har den afgørende indflydelse, er indstillet på at gennemføre den virkelige gennemgribende internationale afspænding, som vi alle ønsker, og gennemfører en nedskæring af deres enorme militærstyrker og militære byrder, vil jeg have en rimelig anledning til at gøre noget lignende herhjemme; jeg håber, det snart må ske.

Handelspolitiske foranstaltninger kan ikke klare den situation, vi står i i øjeblikket, det ved det ærede medlem godt. De handelspolitiske midler, vi her kan råde over, strækker ikke til.

Hvad angår handelsforbindelsen med Sovjet, skal jeg gerne sige, at regeringen — og jeg går ud fra, at det samme gælder alle partier i denne sal — har intet andet ønske, end at denne handelsforbindelse hurtigst muligt må komme ind i den gamle gænge og i orden påny. Det ærede medlem ved, at der er et bestemt punkt, et ganske enkelt punkt, hvor Danmark ikke er leveringsdygtigt — det er blevet diskuteret ved adskillige lejligheder i denne sal — og dette punkt har skabt, desværre, en politisk vanskelighed for en ordning af vor handelsforbindelse med Sovjetunionen. Jeg håber, man vil være i stand til at se bort fra dette enkelte krav og i stedet for gå ind i realitetsforhandlinger med os, vi er villige til at optage handelsforhandlinger når som helst.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Da det er den danske regering, der har afbrudt de pågældende handelsforhandlinger, og de formodentlig kan genoptages ved, at den danske regering tager et initiativ, så skulle den højtærede statsminister sætte handling bag ord og ikke nøjes med herfra at deklamere sin vilje til at forhandle.

Hvad angår det, der nu skal forsøges som begrundelse for den politik, man nu vil lave, nemlig Sovjetunionens enorme rustninger og uvilje til afspænding o. s. v., vil jeg ganske kort sige, at det kan vi ikke diskutere her. Det er en kendsgerning, at Sovjetregeringen gennem mange år har bestræbt sig for at få forhandlinger i gang om international afspænding og nedrustning o. s. v.; men det er strandet på de vestmagter, som Danmark er så allieret med. Iøvrigt er det ikke noget at bringe ind i debatten ved denne lejlighed.

Den højtærede statsminister hævder, at jeg meget godt ved, at handelspolitiske foranstaltninger ikke kan bruges. Nej, jeg ved netop, at de kan bruges; men hvis man ikke er villig til fra dansk side at bruge dem, er der naturligvis ikke noget at gøre.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg synes, vi allesammen må være optaget af een afgørende ting i denne situation — jeg ser bort fra det problem, vi i øjeblikket beskæftiger os med her — og det er at bidrage til en afspænding i så stor udstrækning, som det på nogen måde er muligt. Jeg synes, man har grund til at beklage, at en sådan afspænding ikke er blevet realiseret; det har vi alle grund til at være kede af. Men jeg må sige, at det er en urimelig fremstilling, det ærede medlem giver af den udvikling, som har fundet sted, og det ved jo alle. Det, jeg har sagt om handelsforhandlingerne med Sovjetunionen, er naturligvis korrekt; det står jeg ved. Jeg ved ikke, om der er nogen som helst basis for en optagelse af forhandlingerne. Et initiativ fra dansk side må vel hvile på den forudsætning, at det har rimelig chance for at lykkes. Hvis der er en sådan mulighed, hvis nogen skulle vide, at det er tilfældet, så skal en henvendelse fra dansk side om optagelse af disse forhandlinger gå af så hurtigt, som det overhovedet kan tænkes.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det kunne måske bidrage til ikke at forøge den internationale spænding, hvis man tog afstand fra planerne om at opruste Vesttyskland.

Angående handelsforhandlingerne: jeg ved, at den eneste måde, hvorpå man får forhandlinger i gang, når man har afbrudt dem, er, at man foreslår dem genoptaget. Jeg giver regeringen dette positive råd, selv om jeg ved, at den højtærede statsminister ikke kan lide mine råd.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg kan kun gentage den ene ting, at en forudsætning for at genoptage disse handelsforhandlinger er en formodning om, at en sådan genoptagelse har en rimelig mulighed for at lykkes. I samme øjeblik, en sådan sandsynlighed foreligger, skal handelsforhandlingerne fra dansk side blive søgt genoptaget hurtigst muligt.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg vil under alle omstændigheder tilråde et dansk initiativ.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Har det ærede medlem nogen anledning til at tilråde et dansk initiativ? Har det ærede medlem nogen formodning om, at den hidtidige vanskelighed er ryddet af vejen? Jeg ville være taknemlig for at få det at vide.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det kan jeg ikke vide noget om, da jeg ikke kender noget til, hvilke hemmelige aftaler statsministeren måske har bundet Danmark til. For mig står det sådan, at hvis den danske regering ønsker handelsforhandlinger med et land, man tidligere har afbrudt forhandlingerne med, må man tage et initiativ for at få dem genoptaget. Jeg vil sige det på den måde, at hvis jeg havde indflydelse på regeringen, ville jeg sørge for, at et sådant initiativ blev taget for i hvert fald at undersøge, hvilke muligheder der ligger for at få vareudveksling i gang.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg skal tilde mig at foreslå, at de foreliggende lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i dette møde lade foretage valg af medlemmer til det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger,

forslag til lov om forskellige forbrugsafgifter, forslag til lov om forhøjelse af benzinafgifterne,

forslag til lov om ændringer i toldloven m. m., forslag til lov om ændring af lov om afgift af konsum-is,

forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser,

forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer,

forslag til lov om en tillægsafgift af visse motorkøretøjer m. v. for finansårene 1955—56 og 1956—57,

forslag til lov om børnetilskud,

forslag til lov om investeringsfonds,

forslag til lov om ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomstskat for skatteåret 1955—56 m. v.),

forslag til lov om lån til visse landmænd, der i høståret 1954 har lidt væsentligt tab som følge af ekstraordinær stor nedbør,

forslag til lov om ændringer i statsbane-loven

og

forslag til lov om tillæg til lov om afgift af motorkøretøjer m. v.

Valgt blev: *Poul Hansen (Kalundborg): Bundvad, Einer-Jensen, Holger Eriksen, Hans Knudsen, Lindberg, Hans Rasmussen, Alfred Bøgh, Erik Eriksen, Thorkil Kristensen, Lorentzen, Sønderup, Ole Bjørn Kraft, Halvdan Hendriksen, Poul Sørensen, Bertel Dahlgaard og Jørgen Jørgensen (Lejre).*

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, søndag den 13. marts, kl. 17 med følgende dagsorden:

Meddelelse fra formanden.

Mødet hævet kl. 21²⁰.

71. møde.

Søndag den 13. marts kl. 17.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Meddelelse fra formanden.

Formanden: Min meddelelse går ud på, at mødet udsættes. Det genoptages kl. 19.

Mødet udsat kl. 17¹.

Mødet genoptaget kl. 19.

Formanden: Jeg skal udsætte mødet. Det genoptages kl. 21.

Mødet udsat kl. 19¹.